

JAARGANG 28 NUMMER 44

BULLETIN WIJNANDSRADE

**UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE**

'Bulletin Wijnandsrade' is het informatieblad van de heemkundevereniging 'Vrienden van Wijnandsrade', dat twee keer per jaar verschijnt en telkens weer boordevol staat met een gevarieerd aanbod aan lokaal en regionaal getinte bijdragen over vroeger en nu. Mocht ook u een artikel willen schrijven (dan wel behoefte hebben om te reageren); dat kan en daarvoor hoeft u niet in de redactie van dit bulletin te zitten. Ook interesse en inspiratie? U kunt uw bijdrage of reactie inleveren bij een van de redactie-adressen (of mailen naar w.oehlen@planet.nl).

Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, kaarten, prenten, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u op een verantwoorde manier in beheer wilt geven of die u bereid bent te laten kopiëren, scannen of fotograferen; neem dan contact op met een van onze bestuursleden. Hetzelfde geldt voor historische attributen of (mogelijke) archeologische vondsten uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

Een abonnement op 'Bulletin Wijnandsrade' kost minimaal € 7,50 per jaar. Wij gaan er vanuit dat de leden die dit blad per post ontvangen hun bijdrage spontaan zelf verhogen.

Mocht u uw abonnement over 2009 nog niet hebben betaald; ons rekeningnummer is 13.77.36.371, ten name van heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, Opfergeltstraat 3-f, 6363 BW Wijnandsrade.

Vandaag de dag staat er in veel huishoudens een computer en beschikken steeds meer mensen over een e-mailadres. Vermoedelijk geldt dit ook voor een groot aantal Vrienden van Wijnandsrade. Het zou ons flink wat tijd en portokosten schelen, wanneer wij onze berichten voortaan per e-mail zouden kunnen versturen. Daarom vragen wij onze leden die over een e-mailadres beschikken, dat aan ons door te geven.

U kunt uw e-mailadres sturen naar: ria.marell@home.nl. Uiteraard blijven wij onze berichten ook op de ouderwetse manier doorgeven aan de leden, die nog geen gebruik van internet maken.

Bij de voorpagina

Ijspret tijdens de ouderwetse koude winter van 2008-2009.

BULLETTIN WIJNANDSRADDE

Uitgave van de heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Jaargang 28, nummer 44 (winter 2009)

Redactie

Wiel Oehlen
Jack Jetten
Hans Toonen
Eppo Brongers

Fotografie

Jan Jansen (tenzij anders aangegeven)

Grafische vormgeving

Cyril van de Weyer

Redactie-adres

Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade, w.oehlen@planet.nl
(tevens het secretariaat van de heemkundevereniging)

INHOUDSOPGAVE

Bescheiden wereldverbeteraars	pag. 4
Jaarvergadering 2010	pag. 6
Pater Jan van der Zee overleden	pag. 7
Wandelimpresie	pag. 9
Hubert Steins: 'de stoet nadert'	pag. 11
Uit de oude doos	pag. 17
Hoe leefden de mensen vroeger, toen Wijnandsrade nog een boerendorp was?	pag. 19
Typisch Limburgs	pag. 28
De bijzondere band tussen Opfergelt en Wijnandsrade	pag. 32
Najaarsconcert in Wijnandsrade	pag. 40
Vakantieherinneringen	pag. 44
Onze Lieve Vrouw van Altijd Durende Bijstand (OLVAB)	pag. 51
Het leven in 't Sjepkhoes op de Vink	pag. 55
Pas verschenen	pag. 61
Rectificatie	pag. 66
Afscheid van onze Zef	pag. 67
Colofon	pag. 68

Bescheiden wereldverbeteraars

Pater Van der Zee was al lang geen pastoor meer, toen Mieke en ik in Wijnandsrade kwamen wonen. We leerden onze nieuwe woonplaats geleidelijk kennen, de mooie plekken, de leuke feiten, de geschiedenis. Sommige dingen vonden we bijzonder, dingen die je niet gauw verwacht in een dorp. In Swier bijvoorbeeld, was nog heel recent een nieuwe kapel gebouwd. Waar gebeurt dat nog? En de lagere school heeft een jaarlijkse opstelwedstrijd; de schoolkinderen schrijven over de geschiedenis en cultuur van hun eigen dorp. Wat goed allemaal!

Rond de kapel en de opstelwedstrijd viel regelmatig de naam 'pater van der Zee'; de pastoor die ervoor gezorgd had dat zowel de kapel als de opstelwedstrijd er kwamen. Ik begreep dat de pater tamelijk kort pastoor van Wijnandsrade was geweest. Blijkbaar had hij in die korte tijd nogal wat voor elkaar gekregen! Ik zag een ouderwetse priester voor me, iemand die met bulderende stem en wapperende soutane zijn kudde strak in het gareel houdt, op weg naar de hemel. Maar toen ik pater Van der Zee voor het eerst ontmoette, op een bestuurvergadering van de Vrienden, trof ik een lieve, stille en wijze man, iemand die automatisch respect krijgt van zijn omgeving.

'Bulderaars' en 'wapperaars' eisen altijd de aandacht op. Soms is dat ook nodig. Maar bescheiden wereldverbeteraars eisen niets, die krijgen vanzelf aandacht en respect. Pater Van der Zee is te vroeg oud geworden en gestorven, dat is zeer spijtig. Wij, de Vrienden van Wijnandsrade, zullen hem blijvend in herinnering houden, in ieder geval via de jaarlijkse opstelwedstrijd (de Trofee van pater Van der Zee). Daarnaast ga ik, geachte lezers, ervan uit dat er onder u veel wandelaars zijn, die af en toe de Isidoruskapel in Swier binnenlopen om aan deze pracht-pater te denken.

We hebben niet alleen van deze pracht-pater afscheid moeten nemen, maar ook van een andere prachtman: ons bestuurslid Zef Meessen. Gelukkig was er hiervoor geen droeve reden. Zef wilde vanaf zijn 75ste verjaardag geen bestuurslid meer zijn. Dat besluit respecteren we. Zef

blijft wel betrokken bij allerhande opknapbeurten en reparatieklussen, die wij vanuit onze vereniging op ons nemen.

Zef Meessen is ook zo'n bescheiden wereldverbeteraar, die vanzelf respect en dank krijgt. Swier en Wijnandsrade zouden minder mooi en minder aantrekkelijk zijn, als Zef niet altijd zo energiek en ijverig had meegedacht over en meegewerkt aan ons dorp. De Vrienden van Wijnandsrade, waarvan Zef vanaf het beginbestuurslid is geweest, zullen hem missen. Maar Zef heeft er ook voor gezorgd dat de Vereniging sterk is en naar verwachting sterk zal blijven. Dank, heel veel dank!

Dit bulletin staat weer boordevol leuke en informatieve stukken van uw vertrouwde redacteuren. Maar het nieuwe schrijftalent kondigt zich al aan: Esther Steins en de winnaars van de opstelwedstrijd. Genoeg leesmateriaal voor de Kerst, zou ik zeggen. Ik wens u allen veel leesplezier.

Wilfried Dabekaussen
Voorzitter Vrienden van Wijnandsrade

Jaarvergadering 2010

Om alvast te noteren: onze volgende algemene ledenvergadering vindt op maandag 1 maart 2010 in het Gemeenschapshuis plaats (aanvang 19.30 uur).

Na afloop van de (korte) vergadering zal weer een boeiende presentatie worden verzorgd over een historisch thema. Nadere informatie volgt.

Het belooft weer een bijzondere avond te worden!

Oproep

Jaarlijks controleren twee leden van onze vereniging de exploitatierekening van het voorafgaande jaar. De vorige keer namen Rineke Marell en Paul van der Veen die taak voor hun rekening. Paul van der Veen gaat nog een jaartje door als kascontrolelid. Rineke Marell gaf het stokje tijdens de jaarvergadering van 2009 over aan een opvolger.

Maar aan wie?

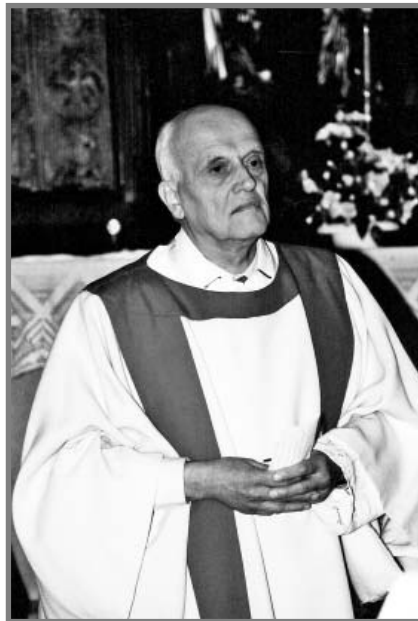
Tijdens die levendige vergadering heb ik vergeten te noteren wie van de aanwezigen die taak op zich heeft genomen. Gaarne een seintje van dat nieuwe kascontrolelid, zodat de exploitatierekening van 2009 conform de voorschriften kan worden gecontroleerd.

Wiel Oehlen (045 – 524 48 98)

Pater Jan van der Zee overleden

Op maandagmiddag 19 oktober is pater Jan van der Zee in huize Op den Toren na een lang ziekbed overleden in de leeftijd van 84 jaar. Hij was lid van de missie-orde der Oblaten van Maria. Op 23 oktober is hij na een plechtige uitvaartdienst in de parochiekerk H. Stephanus te Wijnandsrade ten ruste gelegd op de begraafplaats aan de Wissen-gracht in Hulsberg temidden van zijn overleden confraters.

Johannes Franciscus van der Zee werd op 26 juli 1923 geboren in Maastricht. Hij bracht zijn jeugd door in de schaduw van de Mosafabrieken. Zijn vader was een marechaussee uit Friesland en zijn moeder een Brabantse. Na het gymnasium wilde hij missionaris worden en daarom koos hij voor de Oblaten. Op 26 juli 1952 is hij priester gewijd. In plaats van de missie lieten zijn oversten hem klassieke talen en Frans studeren en daarna werd hij tot 1975 leraar aan het junioraat in Ravensbosch. Oud-leerlingen spreken met respect over de wijze waarop hij les gaf en met hen omging. In 1979

Pater Jan van der Zee

werd hij door pastoor Römken van Wijnandsrade gevraagd om hem in de weekends te assisteren. Dat bleef hij doen onder pastoor Jan Zinken en toen deze in 1985 plotseling overleed, volgde hij hem op als pastoor van de H. Stephanusparochie. Dat deed hij vol overgave en hij werd zeer geliefd door zijn eenvoud, wijsheid, humor en onbaatzuchtigheid. Hij was vooral een inspirator voor de jeugd. Hij werd aalmoezenier van de heropgerichte scouting.

Alle verenigingen konden steeds een beroep op hem doen. Ook werd hij bestuurslid van de heemkundevereniging, wat hij tot zijn dood is gebleven. In december 1994 is hij met emeritaat gegaan. Hij werd opgevolgd door zijn ordegenoot pater Piet Souren.

Ook na zijn terugtrekken bleef hij vaak naar Wijnandsrade komen. Hij assisteerde regelmatig in Nuth, waar hij was gaan wonen en in zijn oude parochiekerk. Hij toonde belangstelling voor alle mensen die hem kwamen bezoeken. Nooit plaatste hij zich op de voorgrond en hij was tevreden met weinig. Zijn ziekte droeg hij met geduld en dankbaar voor de liefdevolle verzorging; zijn geest bleef helder. Enkele maanden geleden is zijn broer, die in Maastricht woonde en die ook priester was en naar wie hij vaak toe ging, gestorven. Toen had hij nauwelijks familie meer over, maar vanuit de orde kreeg hij trouw bezoek tot aan zijn dood.

Tijdens een mooie uitvaartviering onder leiding van de regio-overste pater Gerard van den Beuken werd hij herdacht.

Wijnandsrade treurt om het verlies van een geliefde herder, die altijd dicht bij de mensen heeft gestaan en die een hoge taakopvatting had.

Het bestuur

Wandelimpressie

Als eerbetoon aan pater Jan van der Zee volgt hierna een wandel impressie die hij in 1993 heeft geschreven bij gelegenheid van het zilveren jubileum van de buurtvereniging van Swier. Dit sfeervolle verhaal is toen opgenomen in het jubileumboek 'Swier, zoals het was, is en mag blijven'. Enkele jaren later inspireerde het Hub Ritzen, de toenmalige voorzitter van de buurtvereniging van Swier, het initiatief te nemen tot (en heel Swier en Wijnandsrade enthousiast te krijgen voor) de bouw van de Isidoruskapel

De redactie

De Isidoruskapel van Swier

Wandelend door Swier langs de hoofdweg valt het je op dat deze buurtschap zo anders is dan het kerkdorp Wijnandsrade, waar het vlak bij ligt.

Grote boerderijen die hier in vroeger tijden ook al zijn geweest, hebben – ondanks de tienden die zij aan het kasteel (of aan andere leenheren) moesten afdragen – toch een zekere zelfstandigheid weten te bewaren, alsof het feodale systeem hier minder zwaar heeft gedrukt.

Bovendien was Swier – zo'n zestig jaar geleden – groter dan Wijnandsrade en dus ook invloedrijker. Boeren beschikten hier over grazige weiden en goede landbouwgrond waarop – nog altijd – 'welig, sappig veldgewas kostelijk groeit en bloeit'.

De bewoners van weleer moeten hard werkende mensen zijn geweest, die met weinig tevreden waren en in alle wederwaardigheden op God en Moeder Maria bleven vertrouwen. Een devotiekapel, zoals op de Vink en in Hellebroek, is hier (nog) niet gebouwd; toch is het niet onmogelijk dat ook Swier eenmaal een klein oord van rust en bezinning krijgt; het wachten is op een initiatiefnemer.

Dat de vroegere inwoners van Swier een half uur moesten sjouwen door weer en wind, door sneeuw en regen, totdat zij wat beschutting kregen van de 'Hoeëzer Hègge', dat was voor hen geen punt. Het sprak vanzelf; hun geloof was sterk. Ondanks alle verschillen die er tussen mensen kunnen zijn, waren zij ervan overtuigd dat er na dit leven een beter leven op komst is.

Bij velen is dat zo gebeven. Iedere kerstmis wordt met groot enthousiasme een kerststal met levende dieren opgebouwd, vlak langs de grote weg. Automobilisten remmen af om even het tafereel gade te slaan. En het is de moeite waard. Er staan herders en koningen met grote – wijd geopende – ogen naar het Kerstkind te staren, met verbazing, met eenvoudig geloof aan de woorden van de engelen die zij zojuist hebben gehoord, met vreugde ook om de verlossing uit hun sleur en hun fouten in hun herderswereldje. Zelfs de os en de ezel drukken verbazing uit, over hetgeen er in de Kerstnacht is geschied.

Al voort wandelend langs de scherpe bocht in de richting van Wijnandsrade heb ik vanuit Swier voldoende stof tot meditatie meegekregen. Nu de buurtvereniging van Swier haar vijftienvijftig jarig bestaan gaat vieren, kan ik deze buurtschap niets beters toewensen dan veel heil en zegen voor de toekomst.

J.F. Van der Zee (OMI)
1993

Hubert Steins: 'de stoet nadert'

Een van de opmerkelijkste families in Wijnandsrade is de familie Steins geweest. Het zou te ver gaan om hier nu een hele familiegeschiedenis op te dissen, maar het aardigste weetje is dat de veldwachter Willem Jozef Steins geboren te Wijnandsrade op 16 december 1879 en overleden te Heerlen (Jozefziekenhuis) 18 november 1958 de kleinzoon was van Willem Bruls, de moordenaar van de varkenskoopman Willem Odekerken op 8 januari 1814 nabij 't Waalhuis te Swier, die daarvoor ter dood werd veroordeeld en op 17 augustus 1816 in Maastricht werd geëxecuteerd. De moeder van Jan Willem Steins was namelijk Judith Bruls (geboren 9 november 1842), dochter van Maria Catharina Franssen en Leonard Bruls, de zoon van de moordenaar.

Maar de meest kleurrijke loot van deze familie is wel geweest Hubert Steins, geboren op 17 november 1908 als zoon van Willem Jan Steins (bovenstaande gemeenteveldwachter en begiftigd met de eremedaille in goud van de Orde van Oranje Nassau) en Maria Josepha Creusen (1883-1964), die uit Nuth kwam. Hij was de oudste zoon van zeven kinderen, die dit echtpaar ter wereld bracht en hij is zijn leven lang ongehuwd gebleven, zijn hart vol van passie voor het toneel en later ook voor de film. Hij overleed op 2 september 1985 op 76-jarige leeftijd in het Deweverziekenhuis te Heerlen. Velen zullen hem in zijn nadagen nog gekend hebben.

In 1924 speelde Hubert Steins als 16-jarige zijn eerste rol in een toneelstuk in zijn geboorteplaats Wijnandsrade in het zaaltje van de oude school (ook oud gemeentehuis in de Oudenboschstraat). Er was nog geen elektrisch licht in die tijd, de verlichting geschiedde door petroleumlampen. Zijn oom Johannes Wilhelmus Steins (1872-1966) was toen regisseur bij de toneelvereniging "De Vriendenkring" van Wijnandsrade. Hij regisseerde en souffleerde het stuk "Gerard de Kruisridder", een van de bekende drama's waarbij door het publiek tranen met tuiten werden vergoten. Hubert, die de rol van page vervulde, vertelde daar later over: "Men zegt wel eens dat je eigen vlo-

ien het hardst bijten”. De enige regel die de beginnende toneelspeler moest zeggen was: “Mevrouw de gravin, de stoet nadert...”

Hubert Steins (uit het privé archief van Jos Linssen)

Toch zal oom Willem (Wöllem) wel hebben geweten welk talent er in zijn neefje school, want, ofschoon Hubert destijds als administrateur bij de staatsmijnen werkte en maar weinig tijd overhield als het “sjiech” was, kreeg hij een maand na zijn eerste optreden bezoek van de directeur van het Zuid Limburgs Toneel, de bekende Jef Schillings. Die kwam op zaterdagmorgen rond 12 uur. Hij zei dat hij gehoord had, dat Hubert kon toneelspelen. Jef haalde een groot papier uit de binnenzak van zijn jas en Hub Steins kon met een vergrootglas proberen zijn tekst te ontcijferen in de rol van ridder in het stuk “Genoveva van Brabant”. Dit moest wel snel gebeuren, want de volgende dag was er reeds repetitie. Die zondag kende hij zijn rol onberispelijk van buiten en begaf zich naar het Hulsbergse café Pennings. Hij vertelde daar later over: “Ik kan het me nog als de dag van gisteren herinneren. Het was op een zondagmiddag. Er werden drie kratten bier aangesjouwd, maar ik durfde geen druppel te drinken, hoewel ik bijna verging van de

dorst. Ik was op van de zenuwen en wilde zo gaaf en helder mogelijk de mij toebedachte rol van jonge edelman proberen te vertolken. Het ging echter allemaal anders dan ik had gedacht. Toen de drie kratten bier verzwolgen waren – en ik nog steeds even dorstig was – was er geen tijd meer over om te repeteren.” Om zes uur zou de uitvoering beginnen in het openluchttheater van Spaubeek, maar om vijf uur had men nog niet met Hub Steins gerepeteerd, Toen stopte men hem in een auto, maar om zes uur werd met het stuk begonnen. Thea Eyssen was de tegenspeelster van Steins. De uitvoering duurde een half uur. Hub stond doodsangsten uit toen hij op het podium stond. Hij wist niet wat hij moest doen en nadat het was afgelopen, dacht hij “het is met je gebeurd”.

Dat Hub Steins ondanks zijn geringe voorbereidingen toch een goed debuut had gemaakt, bleek uit het contract dat hem korte tijd daarna werd aangeboden van de zijde van het Z.L.T. Hij zei daarover: “Ik zat toen in een ensemble met een stelletje temperamentvolle knapen. Mijn baas speelde het klaar om vijf of soms nog meer voorstellingen op één dag vast te zetten. Daardoor heb ik het meerdere malen meegemaakt, dat hij mij in zijn DKW-tje (een type auto) tussen de voorstellingen door naar verschillende podia bracht, waar ik dan met de nodige fantasie de acteurs die verstek hadden laten gaan, maar eventjes moest vervangen.”¹.

Hub Steins heeft heel lang, wel twintig jaar met Jef Schillings samengewerkt bij diens gezelschap. Hij had diep respect voor zijn leermeester. Toen deze in 1949 op 50-jarige leeftijd overleed, 's nachts in zijn auto, terug van een repetitie, midden in een korenveld, verdween veel van zijn schepping, het Zuid Limburgs Toneel. Daarna is Hub met een eigen groep, een jeugdtonneelgezelschap gestart. Hij had inmiddels definitief gekozen voor het acteren als beroep. Lang heeft dit gezelschap overigens geen stand kunnen houden en het ging door geldgebrek ter ziele. Maar Jef Baarts, directeur-regisseur van de Zuid-Nederlandse

---

¹ 30-Jarige toneelloopbaan van Hub Steins, Land van Valkenburg 13 december 1957; Theo Pasing, Manusje van alles Hub Steins (61), Het toneel op geschopt en er 45 jaar gebleven, Limburgs Dagblad 21 februari 1970; Hub Steins 40 jaar theaterman in hart en nieren, De nieuwe Limburger 18 juni 1964.

Opera had Hub Steins inmiddels in de gaten gehouden en bood hem de rol aan van Kolonel Birabeau in de Amerikaanse operette “Het lied van de woestijn.” Daarna trad hij in dienst bij het Zuid Nederlandse Operagezelschap, waar hij in aanraking kwam met bekende artiesten uit binnen- en buitenland. Hij kwam in contact met de bekende Nederlandse toneelspeler Albert van Dalsum (1889-1971), die tijdens de oorlogsjaren in Limburg had ondergedoken gezeten omdat hij geen lid van de Kulturkammer wilde worden.

Hub Steins was een acteur die absoluut niet kon zingen, maar toch stond hij op de planken, vaak met slechts een spreekrol. De samenwerking met Baarts was uitermate veelzijdig; er werd theater gemaakt, letterlijk en figuurlijk. Hubert schilderde decors, sjouwde met Baarts de coulissen het ene theater in, het andere theater uit. Hij sliep in de cabine van de vrachtauto na de voorstelling, want ’s morgens moest de wagen weer gelost worden, hij was “technisch personeel”, een uur later impresario en weer later betaalde hij de solisten en stond vervolgens als speler op de planken. In de theaters wist het personeel door deze snelle metamorfoses vaak niet met wie ze precies te maken hadden. Van Jef Baarts werd Hub Steins een fervente bewonderaar. Natuurlijk scholden ze van tijd tot tijd wel eens op elkaar, maar ze konden een kwaliteit van het Limburgse toneel in stand houden, die later nooit meer is geëvenaard.

Hub Steins was vooral ook regisseur. Zo’n 100 voorstellingen kwamen onder zijn leiding tot stand. Elke amateur-toneelgroep kon een beroep op hem doen. Hij stormde van Nuth naar Wijnandsrade en van Heerlen naar Gronsveld om te regisseren, soms 2 of 3 repetities op één avond. Hoe hij het allemaal uit elkaar hield is nog steeds een raadsel. Hij schreef twee toneelstukken, te weten “Het gouden schoentje” en “Jan Klaassen op avontuur”. Een hoofdstuk apart is “Das Land des Lächelns”, een operette die de ZNO jarenlang heeft gespeeld. Het werd een kaskraker. “En ich höb noë al hoongerdviefstig maol d’r Sjang dri gesjpeeld”, zei hij over de rol “d’r Sjang”, die zijn succesrol was. Om even recht te zetten:

Sjang was in feite Chang, de satanische heerser aan het Chinese hof.

Hub deinsde er niet voor terug om ook het eenvoudige werk te doen. In zijn geboorteplaats en in Nuth was hij jarenlang Sinterklaas. Hij speelde de kindervriend met overtuiging en hij wist de sfeer altijd onmiddellijk te proeven. Ook bleef hij Wijnandsrade trouw met het regisseren van toneelstukken, die in samenwerking met het kerkelijk Zangkoor St. Caecilia werden georganiseerd in het Gemeenschapshuis door het gezelschap "De Comedianten". Een van die stukken was "Papa strijkt de vlag" van Henri Lemor. Op de cast van het toneelstuk "De huwelijksreis" stonden onder andere: Thea Ackermans, Jan Stals, Jean Schillings en Pierre van de Bosch. Een ander stuk, dat in 1976 hier onder regie van Hubert Steins werd opgevoerd, was "De vlucht van Prinses Mirabella" van Harry Schillings. In de cast weer Thea Ackermans, Jan Stals, José Stals en Erna van Gerwen. En ander stuk, dat nog in de herinnering leeft, was "Ik huurde een kamer". Hub Steins was feitelijk de alleskunner in de toneelwereld. Hij fungeerde ook nog als grimeur. Een aantal van deze toneelstukken is bewaard gebleven

<p>† Het is de Kunst "om wie ick het leven lieve en zonder welcke ick niet</p> <p>De Majesteit der Sonne aenschou als met verdriet".</p> <p style="text-align: right;">Joost van den Vondel.</p> <p style="text-align: center;">Bidt voor de zielerust van</p> <p style="text-align: center;">HUBERT STEINS</p> <p style="text-align: center;">geboren te Wijnandsrade 17-11-1908 overleden te Heerlen 2-9-1985</p> <p>Geboren en getogen in Wijnandsrade, in het hart van Zuidelijk Limburg, kende hij het bruisende leven van zijn land.</p> <p>Zijn hartstocht was het Toneel, waarvoor hij zich zijn leven lang heeft ingezet; als hij regisseerde leefde hij van top tot teen en rustte niet voordat zijn spelers hem volkomen begrepen hadden. Met grote toewijding heeft hij samengewerkt met de Zuid Nederlandse Opera en het Zuid Limburgs Toneel, en hij schrok er niet voor terug om ook eenvoudig werk te doen als het maar bijdroeg tot het welslagen van het stuk dat opgevoerd werd.</p>	<p>Zijn Limburgs hart was niet oppervlakkig. Hij beseffte wat godsdienst voor een man betekent. Op zondagmorgen zat hij — soms wel een half uur voordat de H. Mis begon — rustig in de kerk te mediteren; in alle eenvoud leefde hij "van binnen uit", als iemand die weet waarvoor het leven dient.</p> <p>In diezelfde eenvoud is hij van ons heengegaan. "Buiten God is het nergens veilig" zegt Vondel; deze woorden moeten diep in hem zijn doorgedrongen.</p> <p style="text-align: center;">Hij ruste in vrede.</p> <p style="text-align: center;">†</p> <p>De familie dankt allen die van hun medeleven hebben blijk gegeven.</p> <p>De zeswekendienst zal plaatshebben op zaterdag 19 oktober 1985 in de St. Stephanuskerk te Wijnandsrade om 19.00 uur.</p>
--	---

Gedachtenisprentje Hubert Steins (uit het privé archief van Jos Linssen)

op film. Korte films zijn opgenomen door de Film en fotogroep 76 en ook nu nog zijn deze door hun eenvoud en humor de moeite van het bekijken waard. Ook heeft hij met de schoolverlaters van de lagere school St. Stafanus toneelavonden verzorgd in het gemeenschapshuis. Toen Hub Steins, die in het huisje woonde dat (ook nu nog) op het perceel van zijn broers woning Zef Steins aan de Hellebroekerweg staat, op leeftijd kwam, vertelde hij vaak verhalen van vroeger (hij had ook zoveel meegemaakt). Op zijn 50ste verjaardag was, had hij al meer dan 1300 opvoeringen beleefd in meer dan 100 verschillende plaatsen in geheel Nederland en ook in België. Er zijn talrijke dagen geweest dat hij op één dag twee uitvoeringen had, maar na de voorstelling fietste hij dan weer van Maastricht naar Wijnandsrade terug. Tijdens het vertellen glansden zijn sprekende ogen in een scherp getekend gezicht, af en toe teksten opzeggend uit zijn geheugen en dromend over schmink en applaus. Maar op zijn zeventigste had hij een groentetuintje en zijn duiven en dronk hij temidden van zijn vrienden een pils. Samen met Joep Brands vormde hij op kwajong-concoursen nog een gevreesd koppel. Zijn verdiensten voor het amateurtoneel in Wijnandsrade kunnen nooit genoeg geroemd worden. En zoals dat in de toneelwereld gewoonte is, stond hij in dit artikel weer even in de schijnwerpers en krijgt hij, ook al is hij al meer dan 24 jaar dood, nog steeds een welverdiend hartelijk applaus van de mensen in Wijnandsrade, die veel van hem hebben gehouden. Hij was een groot, maar eenvoudig en gelovig man, die ook al stortte hij zich in het bruisende leven op het toneel, altijd weer graag terugkwam in zijn geboortedorp. Een levenskunstenaar om nooit meer te vergeten.

Jack Jetten en Jos Linssen

Uit de oude doos

32   **Het huis van de familie Neven-Ritzen aan de Hellebroekerweg.**

Het pand werd in 1927 met betonblokken gebouwd, die door de heer Neven zelf waren gestort. Na zijn overlijden in januari 1988 is de woning in april van dat jaar gesloopt. Op het vrijgekomen perceel zijn twee nieuwe huizen gebouwd (de nummers 32 en 34).

Het huis van de familie Neven-Ritzen

Het echtpaar Neven-Ritzen

Math Neven was in Wijnandsrade een kleurrijk en populair figuur. Hij is op 24 maart 1901 in Hulsberg geboren. In 1924 trouwde hij met Anna Ritzen uit Wijnandsrade. Van beroep was Math ondergronds mijnwerker.

In 1934 was hij medeoprichter van de postduivenvereniging 'De Olijftak', waarvan hij tweeëndertig jaar de voorzitter is geweest, waarna erevoorzitter. Hij was ook politiek geïnteresseerd. Van 1946-1950 is hij wethouder en van 1950-1954 raadslid geweest in Wijnandsrade. In 1984 is hij onderscheiden met de zilveren eremedaille in de orde van Oranje Nassau.

Jan Jansen

‘Hoe leefden de mensen vroeger, toen Wijnandsrade nog een boerendorp was?’

De trofee van pater Van der Zee

Vooraf

Zoals elk jaar heeft groep 8 van de Stefanusschool ook in 2009 voor onze Heemkundevereniging een opstel geschreven. Het idee voor een jaarlijkse opstelwedstrijd voor schoolkinderen is afkomstig van de onlangs overleden pater Van der Zee, bestuurslid van onze Heemkundevereniging ‘Vrienden van Wijnandsrade’. Ik trof pater Van der Zee na de prijsuitreiking van ‘zijn’ opstelwedstrijd toevallig op de Vink. Pastoor L’Ortye was met de pater aan het wandelen. Pater Van der Zee was duidelijk verheugd toen hij hoorde dat de opsteltraditie nog steeds leeft.

Het onderwerp van dit jaar was: ‘Hoe leefden de mensen vroeger, toen Wijnandsrade nog een boerendorp was?’

Als voorbereiding fietste groep 8 vanaf de school in Wijnandsrade naar het boerderijmuseum in Schimmert. Juffrouw Simone, hoogzwanger, kwam met de auto. In het prachtige museum kregen de kinderen een speciaal op hen afgestemde rondleiding van de heer Eef Smitshuizen. De klas was zeer aandachtig en leergierig. Er is in dit rijk voorziene museum dan ook veel te zien... en te doen. De kinderen mochten gereedschappen en machines zelf uitproberen. Ze werden na afloop zelfs verwend met limonade en vla. Daarna volgde de fietstocht terug naar Wijnandsrade waar de kinderen op de binnenplaats van het kasteel aan een lange tafel gezellig konden lunchen en ravotten op de motte. Ook vanaf deze plaats nog een keer: hartelijk dank aan Eef Smitshuizen en zijn team!

De klas had een week om de opstellen te schrijven. Vervolgens werden de opstellen door de jury beoordeeld. De jury was dit jaar vol lof over de kwaliteit van de opstellen. Op 10 juli 2009 was de prijsuitreiking. Burgemeester Vos was speciaal gekomen om de prijs uit te

Bezoek aan het Boerderijmuseum in Schimmert

reiken. Hij zei dat hij blij was met de opstelwedstrijd in Wijnandsrade, omdat het niet alleen belangrijk is om te leren over de geschiedenis van je eigen dorp en van de mensen om je heen, maar ook om te leren mooie opstellen te schrijven.

Anouk Eskes werd overtuigend winnaar, Jesper Brueren werd tweede. Anouk kreeg de wisselbeker. Beiden lazen hun opstel voor en kregen een beloning.

Juryrapport

De kwaliteit van de opstellen was is in 2009 uitstekend. De kinderen hebben goed opgelet in het boerderijmuseum. Ze hebben veel geleerd over het leven in een boerendorp van vroeger. Ze hebben mooi opgeschreven wat ze geleerd hebben en sommigen hebben zelfs alles wat ze hebben geleerd, verwerkt in een heus verhaal. Er waren enkele opvallende thema's die in veel opstellen terugkwamen:

- De grote gezinnen van vroeger. Er waren in één huis niet alleen ouders met heel veel kinderen, maar ook nog opa's en oma's, en zelfs ooms en tantes.
- De mensen hadden vroeger weinig eten, en dat moest ook nog worden gedeeld met veel mensen.
- De gezinsleden gingen vroeger met zijn allen achter elkaar in bad, in hetzelfde, steeds viezere badwater.
- Alle vaders waren erg streng en bozig.
- Er waren gevaarlijke machines, in elk gezin waren wel enkele mensen met afgehakte vingers.

De cijfers

Demi Coumans	7,2	Denzel Reuleaux	7,4
Femke Dijkstra	7,2	Nils Paffen	7,6
Romée Neven	7,4	Jesper Brueren	8,2
Hester Vos	7,4	Anouk Eskes	8,4
Mirco Dubois	7,4		

Anouk Eskes heeft een vlot opstel geschreven. Ze geeft een goede kijk op het leven op de boerderij, een charmant verhaal uit een kindermond. Haar verslag van een dag uit het verleden is heel gedegen. Het is grotendeels in dialoogvorm en daardoor zeer levendig. Het opstel geeft een heel goede indruk van een dag op de boerderij in 1919. Opvallend is de heldere opbouw (inleiding, gebruik alinea's), het gebruik van goede zinnen en een adequaat gebruik van leestekens.

Jesper Brueren schreef een mooi, dromerig en inhoudelijk sterk opstel. Hij bedacht een leuk thema. Bijzonder is dat hij vanuit het verleden naar de toekomst kijkt.

De jury heeft de opstellen met waardering gelezen en dankt groep 8 van de Stefanusschool en juffrouw Simone Weerts-van Rees.

Wilfried Dabekaussen

De winnende opstellen

Het leven van vroeger – Anouk Eskes

1ste prijswinnaar Anouk Eskes

Er woonde in een boerderij eens een gezin.

Er waren 2 jongens, 4 meisjes en een vader en moeder.

De twee jongens waren de oudste. Tim is de oudste van de twee en Thomas daarna. Tim helpt zijn vader na school met het veld omploegen, bij de tarwe de viezigheid er tussen uit te halen en te malen. Thomas helpt zijn vader voor het eerst. De 4 meisjes waren dus jonger dan de jongens. Kim is de oudste van de 4. Daarna komt Eline. Femke en Famke zijn 2 baby's en zijn dus de jongste. Eline en Kim helpen hun moeder met het huishouden en koeien melken.

28 mei 1919

Op een dag zit de familie gezellig aan de tafel. Moeder is brood aan het snijden met een ijzer ding, met een broodmes in haar hand en deelt

het uit. Als Tim opeens zegt “Pap, na school gaan Thomas en ik je toch helpen met het omploegen van het veld?”. Opeens kijkt vader op en zegt “Ja, ja dat klopt”. “Ik vind het spannend” roept Thomas ineens. “Ik heb er echt zin in”. “En wat gaan jullie vandaag doen”? Vraagt vader nieuwsgierig. “Wij gaan de koeien melken en het huishouden doen” zegt moeder. Maar ga nu maar naar school. Oké. Roepen de kinderen in koor.

Als de school uit is en ze allemaal behalve Tim naar buiten lopen komt Tim opeens aanrennen en wrijft over zijn armen. “Wat heb jij gedaan?” vraagt Eline nieuwsgierig, terwijl ze naar Tim kijkt. “Ik heb me weer eens niet aan de regels gehouden” zegt Tim pijnlijk. “Heb je weer eens op je donder gekregen”, zegt Kim lacherig. Ja, ik was alleen even aan het praten en toen moest ik naar voren komen en... “Ja, toen moest je je hand uitsteken en toen werd je geslagen dat weten we nu wel, ik weet niet hoe vaak je dat al hebt gehad”, onderbreekt Kim hem.

Als ze thuis komen roept vader meteen. ‘Tim! Thomas! Eline! Kom we moeten nog veel doen.’

Ze rennen naar hun vader en lopen achter hem aan. “Zo jongens we gaan beginnen. Tim heb jij de paarden uit de stal gehaald”? Vraagt vader. Ja zegt Tim. Oké, jongens we gaan beginnen! “Pap”? Vraagt Thomas. “Jij moet alles bij elkaar rapen”. Zegt vader. Thomas jij mag hier zitten en moet dit ding vasthouden. Het was een soort hark. “Pas op Thomas ik laat dit nu naar beneden zakken”. Zegt vader. Hij liet een soort hark naar beneden zakken waar spitse punten aan zitten. “Wat moet ik met dit ding”? vraagt Thomas terwijl hij het ding dat op een hark lijkt liet zien. “Met dat ding moet je zorgen dat er niks tussen de punten van die hark blijft zitten”, zegt Tim terwijl hij naar het ding op de grond wees. Ze maken de paarden aan de machine vast en beginnen met lopen. Thomas is druk bezig om de stenen en nog meer rotzooi eruit te halen. Als ze klaar zijn zegt vader dat Eline naar huis mag.

Thuis zijn Kim en moeder net klaar met afwassen als moeder tegen Kim zegt “kom je moet helpen met strijken”. “Oké, dan maak ik het vuur aan”. Zegt Kim. Kim haalt de kolen en maakt het vuur aan. Ze legt

een stuk of zes strijkijzers op het fornuis. “Oké mam, de strijkijzers zijn warm genoeg”. Oké, zegt moeder en begint met strijken. “Mam”. vraagt Kim. Waarom heb jij dat ander strijkijzer weggegooid. “Nou, soms vloog er wat kool uit en als dat op de kleren komt, kun je ze weggooien”. “Oké”. Zegt Kim. “Wil je Famke en Femke in bed leggen”. Ja zegt Kim. Ze pakt Famke en Femke en legt ze in bed. Ondertussen heeft moeder al een nieuw strijkijzer gepakt als Eline komt aanlopen. “Hallo!” roept Eline.

“Hoi” zeggen moeder en Kim tegelijk. “Jij moet samen met Kim de koeien melken”.

“Oké” roepen Kim en Eline tegelijk en lopen naar buiten. Moeder is net klaar met de was als Eline en Kim naar binnenlopen met twee melkflessen in de hand.

De mannen zijn klaar met het omploegen van het veld en hebben de tarwe in de machine gedaan waar je de schilfertjes er af haalt. “Oké,” zegt vader. Hij loopt weg en pakt een mand. “Pap,” zegt Thomas. “Waarvoor is die mand”. “die is om ervoor te zorgen dat de schilfertjes en het zand er tussen uitgaat. “Oké” zegt Thomas en kijkt hoe zijn vader het doet. Vader legt allemaal tarwe in de mand en gooit het in de lucht. “Gelukkig is er wind” zegt Tim. “Hoezo” zegt Thomas. “Nou als er geen wind zou zijn, zou de viezigheid er niet tussen uit gaan. “Oké,” zegt Thomas. Als ze klaar zijn zegt vader: “Het wordt al donker, we kunnen het beste naar huis gaan. En ze lopen naar huis.

Als ze thuis zijn staat het eten al klaar. “Mam, we zijn thuis” roept Tim. Als ze aan tafel zitten, zijn ze alleen maar aan het praten over de dag. Het was de allerleukste dag ooit! roept Thomas. “Heb je veel bij geleerd” vraagt vader nieuwsgierig. “Ja heel veel”! Als ze allemaal klaar zijn ruimen Kim en Eline de tafel af, terwijl moeder het bad klaarmaakt. “Oké,” zegt moeder. De meisjes eerst en dan de jongens. De meisjes lopen naar boven terwijl moeder Femke en Famke uitkleedt en in bad stopt, want de jongste moeten eerst. Daarna Eline daarna Kim daarna Thomas en daarna Tim. En dan gaan ze slapen op hun bedje van stro.

Dagen vol dromen – Jesper Brueren

2de prijswinnaar Jesper Brueren

Tim komt terug van de markt. Het eten staat klaar, ze hebben op hem gewacht.

Moeder Marjan schept op, alweer erwtjes met aardappelpuree.

Maar ja het is ook niet anders als zoon van een boer. Zijn vader Eugène was boer,

Moeder Marjan is huisvrouw en zussen Arte en Zenna helpen ma.

Tim laat het geld zien van de verkochten spullen: 11 gulden!

Het was best veel voor een varken en een paar stukken boter.

Nu konden ze weer eens wat anders eten en drinken zoals koffie, geen melk.

Terwijl hij aan het dromen was stond zijn vader op en zei: "Tim eet eens door, je moet naar bed want morgen moet je vroeg op en dan moet je aan het werk."

Ondertussen waren de vrouwen opgestaan en naar bed gegaan.

Tim slokte alles naar binnen en ging ook naar bed.

Daar viel hij zoals altijd met de zelfde vraag in slaap:
“Hoe zal de toekomst eruitzien?”

“Tim opstaan!”

Tim opende zijn ogen en keek recht in de zon, stond op en kleepte zich aan.

Hij ging naar buiten maakte zich schoon en ging weer naar binnen. Daar stond vader met schop en al, ga het paard maar uit de stal halen.

Hij deed wat hem gevraagd werd en daar gingen ze naar het veld. Tim ging met het paard aan de teugels het veld op.

Daar stond hij dan even uit te hijgen. “Wat een zwaar werk”.

Hoe zou dat in de toekomst gaan? Vroeg hij zich af.

Zou dat ook met paarden gaan? Of met ijzeren machines, zoiets had hij gehoord.

En dat woord met de r, resolutie, revolutie, revolutie ja dat was het, revolutie.

Maar toen kwam hij weer bij zinnen omdat zijn vader aan een stuk door schreeuwde: “verder werken ben je nou weer aan het dagdromen?” “Hoe vaak moet ik het nog zeggen niet dagdromen.” JIJ moet niet aan de toekomst denken, JIJ moet werken en daarmee uit!!!”

En toen ging Tim weer aan het werk.

Toen Tim en Eugène terug kwamen van het veld, stond het eten al klaar.

Nu at hij het snel op, ging naar boven en daar dacht hij aan de toekomst.

In de toekomst zouden er wel ijzeren machines, stalen vogels, elektriciteit en wasmachines zijn. Maar waarom maakte hij zich daar druk om?

Waarom niet over de tijd hiervoor en het heden?

En met die vragen viel hij in slaap.

Typisch Limburgs

Alweer een gevarieerd en geslaagd Cultuur- en Folklorefestival

Wat in 1973 op beide binnenplaatsen van het kasteel van Wijnandsrade begon als een gezellige (en toen ook al druk bezochte) antiekmarkt is in de loop der jaren uitgegroeid tot een gerenommeerd internationaal cultuur- en folklorefestival. De teller staat inmiddels op zevenendertig, dus de robijnen editie nadert met rasse schreden.

De organisatoren van handbalvereniging Wijnandia hadden deze keer voor het thema 'Typisch Limburgs' gekozen. Het festival bood in het weekend van 22 en 23 augustus een gevarieerd programma, boordevol folklore, toneel, oude volksgebruiken, bijzondere ambachten en culinaire hoogstandjes. Ook de antiekbeurs en kunstmarkt, waarmee het festival lang geleden begon, ontbraken niet. Voor de jeugd waren er speciale activiteiten, zoals boetseren, schilderen, het bewerken van mergel en doorlopende poppenkastvoorstellingen door het poppentheater Bardiance.

En op de zonovergoten terrassen en de zittribune op de kleine binnenplaats konden de vele bezoekers genieten van sfeervolle en aansprekende optredens van onder andere de Koninklijk Erkende fanfare St. Caecilia van Wijnandsrade, de Moselsänger, Paul van Loo en Ivo Rosbeek en – niet te vergeten – van troubadour Sjef Diederer, die na een indrukwekkende carrière van zestig jaar in Wijnandsrade zijn afscheidstournee begon.

Onder de regie van Bart Segers verzorgde toneelvereniging Kunst na Arbeid uit Nuth een zestal voorstellingen van de vrolijke eenakter 'Proemevlaid'; een speciaal voor het festival geschreven stuk, waarin op een luchtige manier in beeld werd gebracht hoe de Limburgers in de loop der eeuwen in deze contreien stand hebben gehouden en hoe het hen daarbij ook nog is gelukt zichzelf te blijven, alle woeste invallen van vreemde mogendheden ten spijt.

Het Cultuur- en Folklorefestival

Rondleiding in de St. Stephanuskerk

Het blijspel Proemevlaai, geschreven door Colla Bemelmans en Wiel Oehlen en vertolkt door toneelvereniging Kunst na Arbeid

Onze heemkundevereniging bemande tijdens het festival te doen gebruikelijk een stand, die deze keer was omgebouwd tot een 'Rötsjer Heukske' waarin ook een plekje was ingeruimd voor het gemengd kerkelijk zangkoor St. Caecila en de St. Stefanusbasisschool.

Het zangkoor presenteerde zich met een aantal aanstekelijke optredens, een tombola en een eigen dvd met impressies van het koor en het dorp. De St. Stefanusschool gaf acte de présence met een dichtbundel, uitgegeven bij gelegenheid van het afscheid van juffrouw Riek Meijers-Arts. En de Vrienden bemanden een sfeervol ingerichte stand en verzorgden een aantal rondleidingen in de St. Stephanuskerk, alwaar de bezoekers werden verrast met een optreden van het vioolduo Elise en Matthijs van der Wel.

De organisatoren van het Cultuur- en Folklorefestival kunnen opnieuw terugkijken op een gevarieerd, geslaagd en druk bezocht evenement. En het weer werkte deze keer eens het hele weekend mee!

Wiel Oehlen

De bijzondere band tussen Opfergelt en Wijnandsrade

‘Ein echter Opfergelt ist was besonderes in der Welt’

Zelfs de carnavalschlager die het bekende duo “Paul en Leo” uitbracht bij gelegenheid van het 4 x 11-jarig jubileum van de plaatselijke Carnavalsvereniging “De Veldkretsers” (2008) kan er niet omheen: “Wienersroa” is en blijft “het dorp van Opfergelt”². Er is in Wijnandsrade zelfs een Opfergeltstraat, genoemd naar de beide burgemeesters van die naam die deze (voormalige) gemeente hebben bestuurd. Onlangs zijn echter de laatste Opfergelts in Wijnandsrade overleden: Theo Opfergelt (1928-2006) en zijn vrouw Maria Schnackers (1938-2009). Hoewel dat niets afdoet aan de bijzondere band tussen Opfergelt en Wijnandsrade, doet ons dat gegeven wel beseffen dat niet alles zo vanzelfsprekend is, als dat het lijkt.

Het was in 1886 dat de eerste Opfergelt zich hier in Wijnandsrade vestigde. Dat was Theo's grootvader, **Theodor Opfergelt (1854-1931)**, die dat jaar Maria Josepha L'Ortye (1822-1899), weduwe van Jan Hubert L'Ortye (1795-1879), opvolgde als pachter op de kasteelboerderij. Theodoor was dat jaar getrouwd met Maria Magdalena Deutz (1862-1939), geboren in Eygelshoven. Zij was een schoonzus van de bekende kunstschilder Frans Peter Hermesdorf (1854-1904) en tante van (diens zoon) de bekende jurist Bernardus Hubertus Dominicus Hermesdorf (1894-1978). In 1905 werd Theodor burgemeester van Wijnandsrade en zou hij deze functie nog tot 1929 vervullen. Vanaf 1899 tot aan zijn dood in 1931 bekleedde hij eveneens de functie van kerkmeester.

Toen baron von Bongart in 1916 het kasteel en zijn andere bezittingen in Wijnandsrade verkocht, werd zowel het kasteel als de bijbehorende boerderij – via de Heerlense bankier Hubert Joseph Dupont (1880-1964) – eigendom van Theodoor Opfergelt. Hij bleef evenwel op de kasteelboerderij wonen. Het kasteel verkocht hij in 1928 aan

---

² tekst en melodie Paul Münstermann (2008)

de paters Conventuelen die er hun klooster annex college “Christus Koning” in vestigden.

In 1929 volgde zijn zoon **Godfried Opfergelt (1888-1977)** hem op als burgemeester van Wijnandsrade, een functie die hij maar liefst dertig jaar zou bekleden. Deze verpachtte de kasteelboerderij in 1959 aan de Stichting Proefboerderij Wijnandsrade, die er later ook eigenaar van zou worden. Hij trouwde met Maria Savelberg (1893-1945), dochter van Dominicus Savelberg (1853-1909), evenals zijn vader burgemeester van Kerkrade (1901-1909)³, en van moederkant nog verwant met de familie Deutz. Hun huwelijk bleef echter kinderloos. Na de vroegtijdige dood van haar vader⁴ kwam nicht Maria (“Miets”) Brewers (1926) bij hen op de kasteelboerderij inwonen. Na de vroegtijdige dood van zijn vrouw, hertrouwde Godfried in 1945 met Albertina van Boven (1902-1970), weduwe van Gerard Wagemans (1897-1944)⁵. Godfried volgde in 1931 zijn vader op als kerkmeester. Deze functie zou hij vervullen tot in 1968. Bij die gelegenheid werd hij pauselijk onderscheiden⁶. Tot op hoge leeftijd mocht hij graag jagen en paardrijden. Na zijn dood in 1977 (hij werd 88 jaar oud) werd hij – evenals zijn eerste echtgenote – bijgezet in het familiegraf op het (oude) kerkhof van Wijnandsrade.

---

³ L. Augustus e.a. *De straatnamen van Kerkrade – tekst en uitleg (Kerkrade 1998)* blz.32-33 (“Burg. Savelberglaan”)

⁴ Arnold Brewers (1889-1932), gehuwd met Josephina Opfergelt (1890-19??) van hoeve Krekelberg in Schinnen. Vgl. Pierre Heijboer: *Hoe nonk Arnold aan zijn bruid kwam in Bulletin Wijnandsrade 25 (2006) nr. 37 blz.36-37*

⁵ sinds 1937 notaris te Tegelen

⁶ de oorkonde van de toekenning van de onderscheiding “Pro Ecclesia et Pontifice” dd. 10 juli 1968 bevindt zich in het archief van de Heemkundevereniging

Godfrieds neef, **Theo Opfergelt (1928-2006)**, geboren in Heerlen maar getogen in Eygelshoven als zoon van Joseph Theodoor Opfergelt (1892-1954) en Jacqueline Manuel (1896-1953), had inmiddels de fakkel overgenomen. Hij woonde aanvankelijk bij zijn oom op de kasteelhoeve, maar betrok met zijn huwelijk in 1962 een woning aan de Oudenboschstraat. Zijn beide zonen Friedo (1963) en Jan (1965) zouden ook in Wijnandsrade opgroeien. Vanwege zijn bijzondere verdiensten werd Theo in 2001 benoemd tot lid in de Orde van Oranje Nassau. Hij kwam toch nog onverwacht te overlijden op 5 november 2006. Zijn vrouw, Maria Schnackers (1839-2009) kwam drie jaar later (17 november 2009) plotseling te overlijden.

De wieg van de eerste “Röadsjer” Opfergelt stond in Duitsland, in het Jülicher Land. Hij werd in 1854 geboren in de gemeente Titz, om precies te zijn in het dorpje Spiel, om nog preciezer te zijn in de buurtschap Meerhof (Meerhöfe).

Kerk van Boslar (foto Jos L'Ortye)

Gedenksteen van overgrootvader Opfergelt (foto Jos L'Ortye)

Daar groeide hij op als zoon van “Gutsbesitzer” **Anton Opfergelt (1804-1866)** en Wilhelmine Schönen (1819-1881). Hun graf(-steen) op het kerkhof bij de St. Gereonskerk te Spiel, de oudste kerk in de omgeving, is bewaard gebleven. Theodors oudere zus Antoinetta Opfergelt (1851-1916) was gehuwd met de eveneens van Meerhof afkomstige Godfried Wolff (1846-1919), die zijn vader als “Gutsbesitzer” aldaar opvolgde.

Op de Meerhof wordt een steen bewaard met de oudste middeleeuwse inscriptie van het Jülicher Land. De tekst vertelt dat op 31 januari 1042 (!) een bisschop uit Paderborn (Ruothhof) aldaar op verzoek van de Keulse aartsbisschop Hermann een kapel had ingewijd “ter ere van de heilige Drie-eenheid, van de heilige maagd Gertrudis, van de elfduizend heilige maagden, van de heilige apostel Andreas, van de heilige martelaar Hippolytus en alle heiligen”. Dat was de aanleiding dat een groepje mensen uit Titz en omgeving (allemaal leden van de plaatselijke St. Mathiasbroederschap) onder leiding van Anton Opfergelt zich tot de bisschop van Paderborn richtten, toen ze een concrete geste wilden doen ter ondersteuning van de katholieken in de “diaspora”. Zo kon dankzij hun financiële steun in Bleicherode een eerste noodkerk gebouwd worden, welke op 25 juni 1866 werd ingewijd. Drie weken later werd in diezelfde kerk een plechtige Requiem voor Anton Opfergelt gehouden, die de inwijding niet meer had mogen meemaken en op 2 juli 1866, 62 jaar oud, was gestorven.

De Titzer St. Mathiasbroederschap zou de kerk en parochie van Bleicherode nog tientallen jaren ondersteunen⁷.

Antons vrouw (Wilhelmine Schönen) kwam uit Jülich, Anton zelf uit Barmen. Daar in Barmen, op de kasteelhoeve “Overbach”, was Anton in 1804 geboren als zoon van **Josef Opfergelt (1777-1842)** en Antoinetta Hons (1777-1843). Op de kasteelhoeve “Overbach” was Johann Josef zijn schoonvader, Franz Josef Hons (1736-1798) als pachter opgevolgd. “Haus Overbach” is een veertiende eeuw riddergoed dat indertijd in het bezit was van de familie Von en zu Hoensbroech(-Overbach). Het was deze familie die “Haus Overbach” in 1918 ver-

---

⁷ Heinrich Joppen: *St. Matthiasverehrung im Kreise Jülich (III) in Heimatkalender des Kreises Jülich 1954*; zie www.matthiaspilger.de

kocht aan de Salesianen, die er een klooster en college in vestigden dat tot op de dag van vandaag bestaat. Johann Josef en zijn gezin in 1805 van Overbach naar het naburige Merzenhausen, naar Josefs ouderlijke boerderij: de Hubertushof. Na de tweede wereldoorlog werd vóór deze boerderij een veldkruis herplaatst, dat (onder andere) de tekst draagt: “*Errichtet von den Eheleuten Joseph Opfergelt u. M. Antoinetta Hons aus Merzenhausen im Jahre 1839*”. Het dient nu mede ter herinnering aan de gevallen van de Hubertushof.

Een dochter van het echtpaar Opfergelt-Hons, Antons jongere zus Maria Josepha Opfergelt (1806-18??), zou trouwens de schoonmoeder worden van Dr. med. Heinrich (I) Oidtmann (1838-1860)⁸ die in 1857 de grondslag legde voor de bekende Glasmalerei Oidtmann in Lin-nich (D)⁹, die de twee gebrandschilderde ramen vervaardigde die het echtpaar Heijnen-L’Ortye in 1884 bij gelegenheid van hun huwelijk aan de kerk van Wijnandsrade schonk. Helaas zijn deze ramen ten gevolge van de bomexplosie op 26 februari 1943 verloren gegaan.

De Hubertushof werd in 1843 overgenomen door Antons op één na jongste broer Wilhelm Theodor Opfergelt (1816-1856), burgemeester van Barmen, gehuwd met Maria Catharina Thurn (1821-1889). De Hubertushof zou nog tot 1929 familiebezit blijven. Hun moeder, Antoinetta Hons, in 1777 geboren en getogen op de kasteelhoeve “Overbach”, stamde uit een bekende Duitse pachterfamilie met vertakkingen naar Nederland (Schimmert) en België (Maaseik). Een telg uit dit geslacht, kapelaan Arnold Godfried Hons, hielp in 1794 en 1795 nog de zieke pastoor Johan Heinrich Kemling van Wijnandsrade uit¹⁰.

Johann Josef Opfergelt (1777-1842) was in 1777 in Merzenhausen geboren als zoon van **Johann Heinrich Opfergelt (1732-1809)** en Anna Margaretha Keller (1747-1805) die waarschijnlijk ook al de Hubertushof bewoonden. Het is zijn moeder Adriana Immendorf die uit Merzenhausen stamt; zijn vader **Johann Opfergelt (1700-1767)**

⁸ In 1861 getrouwd met Maria Josepha’s dochter Mathilde Matzerath (1833-1883)

⁹ zie verder Erich Stephany e.a.: *Licht – Glas – Farbe – Arbeiten in Glas und Stein aus den Rheinischen Werkstätten Dr. Heinrich Oidtmann (Aachen 1982) met name blz.207-216 (Chronik)*

¹⁰ J. Jetten: *De pastoors van Wijnandsrade in Bulletin Wijnandsrade 24 (2005) nr. 36, blz. 19*

kwam van elders en trouwde waarschijnlijk bij zijn schoonouders te Merzenhausen in. Johan was op 8 juli 1700 in het naburige Boslar gedoopt als zoon van **Jakob Offergelt (ca. 1655-1714)** en Gertrud Schumacher (1655-1734). Zijn moeder is het die ook in Boslar is gedoopt, zijn vader komt daarentegen uit het westelijker gelegen Oidtweiler, niet ver van de plaats waar de Opfergelts oorspronkelijk (?) vandaan komen: namelijk uit Setterich (thans gemeente Baesweiler)¹¹. Zijn opa Nikolaus komt daar tenminste vandaan, evenals zijn overgrootvader Godfried, die er halfwin was op Gut Rötgen, dat tot de commanderij van Sierdorf behoorde, en schepen van Setterich.

Een broer van opa Nikolaus, **Gerard Opfergelt (1605-1684)**, was maar liefst 57 jaar lang pastoor in Boslar; daarvoor was hij professor geweest aan het Laurentianer-gymnasium te Keulen en beneficiant aan de St. Reinold aldaar. Pastoor Opfergelt had de parochie Freialdenhoven al vóór zijn dood een kapitaal van 40 rijksdaalders geschonken. Van zijn pensioen ("renten") moest na zijn dood jaarlijks een Mis worden gelezen. Gerards broer Leonard Opfergelt (ca. 1619-1698) zou zijn vader als halfwin op Gut Rötgen en schepen van Setterich opvolgen¹². Daar op Gut Rötgen te Setterich ligt dus de bakermat van alle Opfergelts die zich inmiddels over de hele wereld verspreid hebben. Een halve eeuw geleden bestond de "Sippe Opfergelt" uit zo'n 240 familieleden, die één keer per jaar in reünie samenkwamen, maar ook een jaarlijks "Familienblatt" uitgaven, waarin belevenissen van afzonderlijke familieleden werden vermeld evenals bijzondere verdiensten van levende en/of reeds overleden Opfergelts¹³. Allemaal "Ehrenleute", zoals "onze" Godfried Opfergelt (1888-1977) ooit opmerkte, toen hij de eer had als "stamoudste" de "Sippe Opfergelt" te vertegenwoordigen.

¹¹ met dank aan: "Genealogy Net" = GedBas (Verein für Computergenealogie)

¹² Hans Kunnes: *Notar Rath's in Setterich*, gepubliceerd op www.baesweiler.de

¹³ Herman Pieter de Boer en Betty van Garrel: *Zalig zijn de schelen (Amsterdam)*, geciteerd in *Bulletin Wijnandsrade 1 (1982) nr. 1 blz. 15: Herinnering aan Godfried Opfergelt*

Huis (kasteel) Kellenberg (foto Jos L'Ortye)

Maria en Theo Opfergelt-Snackers

Hij deed die benaming ook zelf eer aan, zoals een familielid bij gelegenheid van zijn verjaardag eens dichtte: *“Ja solch ein echter Opfergelt ist was besonderes in de Welt. Gottfried hat dies gleich erkannt, war an der Grenze schnell bekannt. In Dir floss ja Deutsches Blut und dies tat Dir wirklich gut”*¹⁴.

Ondanks de recente dood van de laatste Opfergelts in Wijnandsrade, zal de naam Opfergelt echter altijd met Wijnandsrade verbonden blijven. Opfergelt en Wijnandsrade horen immers bij elkaar zoals het kasteel en haar vijvers. Daar kan zelfs de dood geen einde aan maken. Gelukkig hebben de laatste “Röadsjer” Opfergelts gezorgd voor twee zonen: Friedo (1963) en Jan (1963), die voortaan de bijzondere taak hebben niet alleen de familienaam, maar ook de familietraditie door te geven en in ere te houden.

Jos. L’Ortye, pastoor

---

¹⁴ ibidem

Najaarsconcert in Wijnandsrade

Een nieuwe traditie?

In de nacht van 13 april 1992 trof een ernstige aardbeving de provincie Limburg. Het epicentrum lag nabij Herkenbosch, maar het geweld ging ook niet aan Wijnandsrade voorbij; in het bijzonder niet aan de parochiekerk. De 'Sint Stephanus' liep aanzienlijke schade op, met name in de muren en gewelven. Daar bleek scheurvorming te zijn ontstaan, die niet al te lang op herstel kon wachten. En daarnaast moest het metsel- en stukadoorswerk op vele plaatsen worden hersteld, terwijl het hele interieur van de kerk opnieuw moest worden geschilderd. Een arbeidsintensieve, maar vooral dure operatie. De totale schade viel zo hoog uit, dat de officiële kerkelijke en wereldlijke noodfondsen en subsidies verre van voldoende geld opleverden om voor een volledige restauratie garant te staan.

Herstel van de aardbevingschade aan de St. Stephanuskerk

Op initiatief van de heemkundevereniging leidde dat in de loop van 1992 tot de oprichting van het 'Comité Restauratie Kerk Wijnandsrade'; een groepje enthousiastelingen dat de zware taak op zijn schou- ders nam, voldoende geld bij elkaar te brengen om de noodzakelijke restauraties door te laten voeren. Dat comité stond in de daaropvol- gende maanden aan de wieg van een groot aantal initiatieven, zoals een loterij met lucratieve prijzen, de verkoop van speciale draagtassen, de uitgave van een bronzen herdenkingspenning en een grote spon- soractie. Al die inspanningen brachten zoveel geld in het laatje dat het financiële gat in recordtempo kon worden gedicht en dat het herstel van de kerk voortvarend ter hand kon worden genomen.

Omdat er na die ingrijpende herstelwerkzaamheden nog geld over was, is het 'Comité Restauratie Kerk Wijnandsrade' in 1994 bij notari- ele akte omgedoopt in de 'Stichting tot Behoud van de St. Stephanus- kerk van Wijnandsrade'; een stichting die sindsdien de opgebouwde reserves beheert en die zich daarbij de instandhouding van de kerk ten doel heeft gesteld, voor nu en in de (verre) toekomst.

Dat is een erg belangrijke taak, maar de stichting leidde na de grondige restauratie van de kerk toch vooral een sluimerend bestaan. Gelukkig maar, want dat betekent dat de reserves nog niet hoefden te worden aangesproken.

Een paar jaar geleden heeft de stichting tot Behoud van de St. Step- hanuskerk ervoor gekozen haar horizon te verbreden: zij blijft zich in de eerste plaats richten op het behoud van het mooie parochiekerkje van Wijnandsrade, maar zij wil voortaan ook de belangstelling voor dit mooie monument met zijn prachtige akoestiek levend houden.

En sinds verleden jaar geeft de stichting daar invulling aan door een keer per jaar een hoogwaardig concert in de kerk te organiseren.

In 2008 beet het Byzantijnse mannenkoor Cantus ex Corde de spits af. Onder leiding van dirigent Pierre Willems liet het koor op zon- dag 16 november een goed gevulde St. Stephanuskerk genieten van een gepassioneerd concert. Op zondag 18 oktober van dit jaar was het gerenommeerde strijkerskwartet ArcAngeli uit Amsterdam aan

Optreden van Cantus ex Corde

Optreden van ArcAngeli

de beurt. Het verzorgde een sfeervol vioolconcert, opnieuw in een goed gevulde St. Stephanuskerk. ArcAngeli is een kwartet van jonge violisten rondom Eric van der Wel, violist van het Koninklijk Concertgebouworkest uit Amsterdam. Zijn zoon Jeroen won in 2007 het prestigieuze Oscar Back Concours en was daarmee de beste violist van Nederland. Dochter Elise volgt een opleiding aan de Gerrit Van der Veenschool, waar muziek en drama veel aandacht krijgen en gaat daarna naar het conservatorium. De jongste zoon Matthijs is pas 13 jaar, maar met een viool in zijn hand is hij een volwassen musicus. Op het programma stonden werken van Georg Philipp Telemann, Michel Corrette, Georg Friedrich Händel, Johann Sebastiaan Bach en Bohuslav Martinu. De vertolking ervan door ArcAngeli maakte diepe indruk.

De Stichting tot Behoud van de St. Stephanuskerk is er twee keer in geslaagd het kerkje van Wijnandsrade in de belangstelling te brengen van een muziekminnend publiek.

Het wachten is op een vervolg.

Wiel Oehlen

De St. Stephanuskerk

Vakantieherinneringen

door de ogen van een kind in de Raadhuisstraat

De Raadhuisstraat (oftewel de huidige Oudenboschstraat) was in de jaren vijftig de grootste straat van Wijnandsrade. Mijn opa (Leopold Curfs) en mijn oma (Christien Curfs-Rikers) woonden er op huisnummer 33. Hun kleinkind (de schrijfster van deze vakantieherinneringen) is de dochter van Mia Curfs en Rinus de Rijk uit het Zuid-Hollandse Bodegraven.

En zo kwam het dat ik met mijn broertje en zusje heel vaak op vakantie mocht komen in dit mooie kleine dorpje, waar iedereen elkaar kende en waar wij als Zuid-Hollandse kinderen de straat van toen nieuwsgierig verkenden, met al haar bewoners. En dat waren in onze ogen heel bijzondere mensen.

In mijn herinneringen begin ik mijn wandeling bij het bos. Daar woonde in een huis met heel veel trappen de familie Dreessen. Mijn vader is daar nog tijdelijk in de kost geweest. Het huis ziet er nu globaal nog hetzelfde uit, alleen de bewoners zijn veranderd. Daarna volgde de woning van de familie Webers, een groot gezin met vriendelijke mensen; met het kleine vrouwtje Webers, die haar aardappels sorteerde in het schuurtje tegenover haar huis, dat nu nog dichtgemetseld zichtbaar is. Zoon Lei heeft het huis opnieuw opgebouwd. Zijn vrouw Kitty Webers-Bruls woont er nu nog. In het volgende huis woonde de familie Heiligers, een moeder met drie dochters en een

V.l.n.r. opa Pol Curfs met Rudolf Sodomka, op de achtergrond de heer Diederik in zijn tuin (uit het privé archief van de familie Marell)

zoon; in mijn herinnering een gezellige familie. Wij mochten er winkeltje spelen, met echte levensmiddelen. Er wonen nu andere mensen, maar dit huis heeft nog altijd dezelfde uitstraling. Ernaast lag het huis van de familie Dreessen, met inwonende oma (M.E.M. van Austen), een dorpsfiguur. Ik zie haar nog door de straat naar café Erens lopen, waar zij haar dagelijkse drúpke dronk en ons plaagde als zij ons dropwater van ons wilde afpakken. Dit huis is nu verbouwd en er wonen mensen van elders.

Na een stukje groen volgde het huis van de familie Diederren-Heiligers. Vader ging altijd op stap met een grote zwarte tas, de Gazet rondbrengen. Van zijn vrouw met haar schelle stem mochten wij een appel achter de poort pakken. Meester Piet Hock is in deze woning nog in de kost geweest. Later zijn hier twee woningen van gemaakt.

Daarna komen wij aan bij het gemeentehuis, dat vele functies heeft gehad: school-bibliotheek-opslag-B.B. De familie Baggen woonde er. Mijnheer Baggen was het hoofd van de school en zijn dochters waren er als de juffen Elly en Gonny werkzaam. Rechts naast dit gebouw (dat nu dienst doet als de praktijk van dokter Hobus) bevond zich een

V.l.n.r. Lou Curfs, Wim, Rineke en Marleen de Rijk voor het huis van opa en oma in 1953 (uit het privé archief van de familie Marell)

gevangenisruimte. Ik zie nog een raampje met tralies ervoor, erin een ijzeren bed, met een matras van stro, waar landlopers en dronkelappen hun roes konden uitslapen..... Het was voor ons een indrukwekkende bezienswaardigheid. De kleuterschool is er daarna gekomen, weer later de peuterspeelzaal, het Groene Kruisgebouw en het zuigelingenbureau. Na de gemeentelijke herindeling is het gemeentehuis verkocht en door Jos Gerards in gebruik genomen als woonhuis, met een verkoopruimte van 'Lugé haarden en antiek'. Momenteel staat het huis te koop. Hiernaast is op de voormalige parkeerplaats van het gemeentehuis een mooie grote woning door Ruud Erens gebouwd, die hier samen met Ingrid woont. Daarnaast bevond zich een stuk land, waaraan grenzend de boerderij van de familie Eemens lag, die nu nog bestaat ('t Eemenshoes') Moeder en dochter liepen er achter hun koeien aan, door de straat; om ze naar de wei bij het bos te brengen. Deze boerderij is goed onderhouden door Jan Bosch, de man van Anny Eemens.

In mijn jeugdherinneringen ben ik nu aangekomen bij het huis van de familie Steins, een trapje op, waar zich een kruidenierswinkeltje bevond, met woning. Hier mochten wij een lolly kopen. De straat lag in die tijd een stuk dieper. De woning wordt nu bewoond door een kleindochter en haar man. Er aan vast lag de hoekwoning van de familie Quadakkers-Gijzen, een groot gezellig gezin en een nicht van mijn oma. Nu wordt de woning niet meer door deze familie bewoond. Aan de andere kant van de straat lag de woning van de familie van Sjeng Quadakkers. Na deze familie woonde er Sjaak Erens met zijn vrouw Tiny Erens Hoen en hun kinderen. Waar nu een grasveldje ligt, heeft vroeger een frituurwagen gestaan. Tiny woont nu nog in de bestaande woning. Daarnaast stonden twee lagere woningen. In de eerste hebben diverse families gewoond, onder andere Sjeng Bex, familie van Aarde-Heinz en Resie Hermans en Sjir Krutsen. Voordat de woning werd afgebroken (door mijn oom Lou Curfs) mochten wij er met ons hele gezin veertien dagen op vakantie. Daarna bouwde Lou er de huidige woning, die nu nog door hem en zijn vrouw Sisi Curfs van Krevel wordt bewoond. In de tweede woning woonde de familie

Mulkens-Haagmans met hun kinderen, van wie Jan accordeon en Wiel gitaar speelde. Samen met Lou Curfs vormden zij het muzikale trio 'De Wijnando's'. Jan brak de oude woning af en bouwde de nog bestaande woning, waar hij nu nog met zijn vrouw Mia Mulkes-Zweiphenning woont. Daarnaast stond het boerderijtje van de familie Steins. Dit is afgebrand. Daarna was er de schoenmakerij 'Op in 't hok' (Huub Steins). Daar bevond zich ook een plek voor de jeugd, om bij elkaar te komen. In de werkplaats kregen de muzikanten van de fanfare hun opleiding. Die werd door Zef L'Ortye verzorgd. Later is hier de huidige woning van de familie Florax gebouwd.

Pand van familie Ruijpers (uit het privé archief van de familie Marell)

We zijn nu op de hoek aangekomen. Dat was toen ook al een slagerswinkel, die later werd bewoond door de familie Hermans, met kleinkind Mia, die het als woonhuis gebruikten; zoals het nu ook is, nadat Heinz en Ton Schijns hun slagerij hebben gesloten.

Aan de andere kant van de straat bevond zich de huiswei van de familie Ruijpers. Deze wei was eigendom van de Stephanusparochie.

Die schonk de grond later, om er het huidige Gemeenschapshuis op te bouwen. De familie Ruijpers bewoonde de boerderijwoning die naast de wei stond en in een L-vorm was gebouwd. Deze woning is bewoond door melkventer Jo Eurlings met zijn vrouw Leny en hun kinderen, waarna door Jan en Mien Bemelmans, die ernaast de nu liggende woning bouwden. Daarnaast lag het woonhuis van Jeu en Net Akkermans-Steins. Dit was in twee woningen opgedeeld, met links de familie Akkermans en later hun zoon Math met zijn vrouw Thea Akkermans, die er nu nog woont.

Het grote indrukwekkende huis ernaast was de pastorie. Daar woonde mijnheer pastoor. De familie Coenen heeft daar nog ingewoond. Het gebouw is later gekocht door mijn oom Sjeng en tante Mia Curfs-Wilders. Die veranderden het intern tot hotel-restaurant 'De Oude Pastory'. Zij zorgden ervoor dat vele toeristen het mooie Wijnandsrade ontdekten. Nu wordt het als woonhuis bewoond door Mark en Diana Vliegen en staat het te koop.

We lopen verder – de weg liep gewoon rechtdoor – de zijweg was er toen nog niet. Er lag een weideveld, met het kleine boerderijtje van Moeke Driessen. Later werden de nu bestaande huizen daar gebouwd, het eerste van Jo en Mia Luijten. Hun zoon Jack en zijn vrouw wonen daar nu nog. Daarnaast het huis van Theo en Maria Opfergelt. Zij zijn er beiden niet meer en hun huis staat nu leeg. Dan twee woningen aan elkaar vast. Het eerste was van de familie van Sjeng Erens en later – tot voor een paar jaar – is het bewoond door de familie van Huub Erens. Het is nadien verkocht aan jonge mensen, die met hun kinderen verjonging in de buurt brachten. Het tweede huis werd bewoond door de familie van Willem Bruls. Later hebben hier een oom en tante – Guus en Tiny de Jong-Curfs – met hun zeven dochters gewoond. Dit huis is later verkocht; er is toen een tijdje een frituur in gevestigd, waarna weer gewoon een woonhuis, met jonge bewoners van elders.

Duivenhok (uit het privé archief van de familie Marell)

Op het eindpunt aangekomen ligt een vrijstaand zonnig gelegen huis, begroeid met klimop: Raadhuisstraat 33, mijn vakantiehuis! Met eraan de groentetuin, hoog gelegen, en een lange fruitwei die doorliep tot aan Webers. Daarop werd alle fruit geoogst, zoals peren, appels, kersen, kruisbessen, miemelen en perziken. Mijn broer Wim presteerde het op een dag, terwijl opa zijn middagdutje deed, om een voorraadje van die mooie grote perziken naar beneden te gooien, voor de kinderen van de straat. 'Niks zeggen!' kreeg ik van hem te horen, maar dat lukte mij niet. En zo stonden wij even later beiden voor straf in een hoek van de kamer. In de wei pronkte ook een groot duivenhok, de hobby van mijn opa. Waar toentertijd het hele gezin rekening mee hield, vooral als de uitgevlogen duiven weer moesten terugkomen. Ik herinner mij nog dat oma, al biddende in de jaarlijkse processie, opeens – naar boven kijkend – uitriep: 'Oh, daar komen de duiven!' Wat wij ook bijzonder vonden, was de postbode, die de AOW aan huis uitbetaalde en pakjes meenam en afgaf. Alles gebeurde ter plekke,

dat is in deze tijd niet meer denkbaar. Zo leerden wij als kinderen, de straat en de gewoontes van de bewoners kennen. En maakten wij daar ook handig gebruik van, door – als wij weer naar huis vertrokken – tegen de mensen vriendelijk gedag zeiden. En dat leverde altijd wel een snoepje of centje op.

Opa en Oma zijn er niet meer, zij overleden in 1980-1981, twee maanden na elkaar. Het huisje is verkocht en gerenoveerd door nieuwe bewoners. De lange tuin was al eerder verkocht, voor het uitbreidingsplan.

Zelf mag ik nu al vele jaren met mijn man Math in dit vakantiedorp wonen. Onze kinderen groeiden hier op. En ook nu genieten wij met onze kleinkinderen nog steeds van het mooie Wijnandsrade.

En wat blijft is de herinnering.

Rineke Marell - de Rijk

OLVAB

'OLVAB' is een typisch katholieke afkorting die staat voor: Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand, een titel die teruggaat op een eeuwenoude byzantijnse icoon die in 1499 vanuit Kreta naar Rome werd overgebracht. De icoon beeldt de Maagd Maria af in een donkerrood gewaad met een blauwe mantel en sluiert. Aan de linkerzijde is de aartsengel Michaël te zien. Hij draagt de lans en spons als voorwerpen van Jezus' kruisiging. Aan de rechterzijde is de aartsengel Gabriël afgebeeld met een 3-kruis en spijkers. Het is een icoon van het zogenaamde Hodegetria-type, waarbij Maria naar haar zoon wijst. Het Jezuskind voorvoelt zijn lijden en wendt zich al tot zijn moeder om troost. De uitdrukking van de maagd is plechtig en gericht op de kijker in plaats van naar haar zoon. Opvallend is ook dat de sandaal van het Jezuskind loszit. Dit kan een verwijzing zijn naar een uitspraak van Johannes de Doper die zei dat hij niet waard was om Jezus' sandalen los te maken.

De originele icoon werd in Rome aanvankelijk bewaard in de (kerk van) San Matteo (Merulana), maar tegenwoordig in de (kerk van) Sant' Alfonso op de Esquilijnse heuvel. Dit is niet zomaar toevallig de hoofdkerk van de Congregatie van de Allerheiligste Verlosser ofwel de Redemptoristen (CSsR). De heilige Alfonsus de Liguori is immers de stichter van deze congregatie. Het zijn dan ook vooral de Redemptoristen die veel aan de verspreiding van de devotie tot Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand hebben bijgedragen, vooral

Afbeelding van OLVAB in de St. Stephanuskerk (foto Frans Rade)

via de volksmissies waarom de Redemptoristen bekend stonden. Ook en vooral vanuit het bekende klooster Wittem is dat gebeurd. En er is dan ook bijna geen kerk in onze streken waar deze icoon niet hangt.

Ook in onze kerk hangt al sinds jaar en dag een dergelijke afbeelding. Een poosje geleden is ze echter vervangen door een andere. Normaal gesproken zou men dan verwachten dat een nieuwer exemplaar in de plaats van een ouder komt. Dat was echter niet het geval: integendeel! Het 'nieuwe' exemplaar is immers heel wat ouder dan het 'oude'; de eerlijkheid gebiedt echter ook te zeggen dat het oudere exemplaar veel mooier en kostbaarder dan het nieuwere is. Maar dat even tussen haakjes.

De huidige (oudere) afbeelding is door bemiddeling van onze oud-pastoor Piet Souren OMI, die momenteel in Heerlen woont, in onze kerk terecht gekomen. Dat verklaart ook de herkomst van deze afbeelding: eens hing ze in het klooster 'Ravensbosch' (Arensghout) dat in 1993 werd verlaten, toen ernaast een nieuw kloostertje werd gebouwd, dat echter in 2001 werd opgeheven. Sinds 1993 is het grote kloostergebouw gedeeltelijk in gebruik als stoeterij, terwijl in een ander gedeelte het bekende medium Jomanda tot voor kort (2009) haar healings en workshops hield.

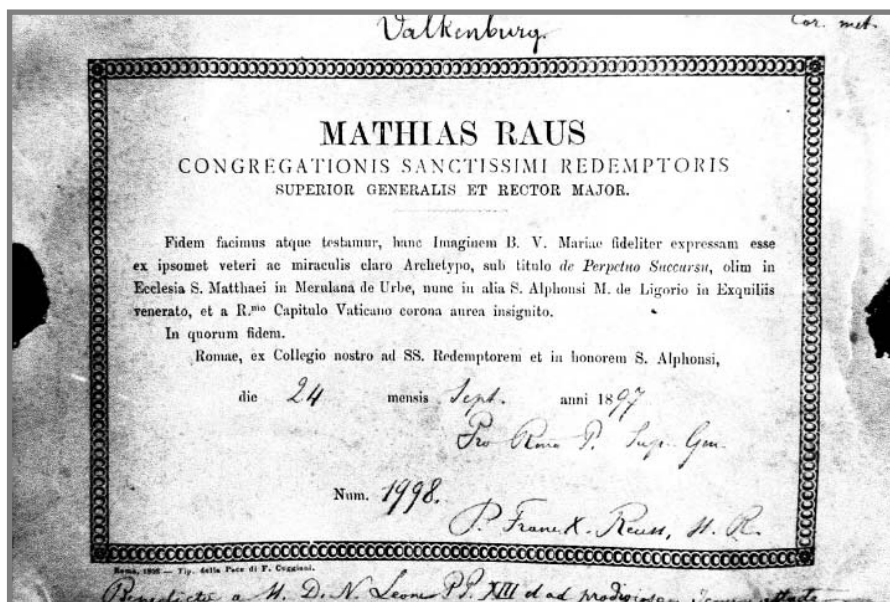
Het (oude) klooster werd indertijd gesticht door Franse paters Oblaten van Onbevleete Maagd Maria (OMI) die in 1880 het land waren uitgezet, toen de (republikeinse) Franse overheid vanuit hun laïcistische politiek maatregelen nam om het geloof uit de publieke sector terug te dringen. Daarbij ging het vooral om de vrijheid van onderwijs en om een aan de staat onderworpen Kerk. Teneinde de macht van de Kerk over het openbare onderwijs te breken, werden de religieuzen gedwongen om allerlei eden op de Franse grondwet af te leggen. Toen die dat echter weigerden, werden ze zonder pardon het land uit gezet. Voor de Oblaten begon hun exodus in 1880 en zou duren tot 1885 toen ze op Ravensbosch een definitief verblijf vonden. Daar bouwden ze niet alleen een klooster, maar ook een 'junioraat' (klein-seminarie), dat vanaf 1895 tot de Duitse provincie behoorde. In 1900 werd – in

Romaanse stijl – een kloosterkapel gebouwd, naar een ontwerp van de Akense architect Peters.

Tussen de Oblaten en de Redemptoristen heeft altijd een nauwe band bestaan. Toen de stichter van de Oblaten, de H. Eugène de Mazenod (1782-1861), bezig was met het schrijven van de kloosterregel, zou hij gebruik hebben gemaakt van de regel die de H. Alfonsus de Liguori (1696-1787) had geschreven voor de Redemptoristen. Ook zouden dankzij de stichter van de Oblaten de Redemptoristen in Frankrijk bekend zijn geworden. Ook hadden de Oblaten dezelfde privileges als de Redemptoristen. Jaren geleden, toen het aantal kloosterlingen begon te dalen, is er zelfs sprake geweest van een fusie tussen de Redemptoristen en de Oblaten.

Tegen het einde van de negentiende eeuw is er een afbeelding van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand op Ravenbosch terecht gekomen, waarschijnlijk als gevolg van de contacten die er ook regionaal tussen de Redemptoristen (Wittem en Vaals) en de Oblaten (Ravenbosch en Houthem) werden onderhouden. De (speciaal door paus Leo XIII gezegende) afbeelding dateert waarschijnlijk uit 1897, want het vergezellende 'bewijs van echtheid' werd door de generaal-overste van het Redemptoristen (de Luxemburger Mathias Raus CSsR) getekend op 24 september 1897. Volgens die 'verklaring' betrof het een waarheidsgetrouwe kopie, die door een vertegenwoordiger van het Vaticaan van een gouden kroon was voorzien. De schilder van de afbeelding, Giovanni Burkhardt, had op 6 juni 1895 een 'houdbaarheidsverklaring' afgegeven, waarin hij liet weten dat de schildering op een speciaal door hem vervaardigd en geprepareerde achtergrond was aangebracht en dus niet op door een vergulder vervaardigde gipsvorm waarvan de kans groot is die van het hout loskomt.

De afbeelding van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand in onze kerk is dus niet zomaar een afbeelding, maar een afbeelding met een geschiedenis; een geschiedenis die niet alleen verband houdt met het klooster Ravenbosch en de Oblaten, maar ook met de Redemptoristen die dergelijke afbeeldingen blijkbaar speciaal lieten vervaardigen en (door de paus) zegenen. Eenzelfde actie (maar dan op kleinere

Verklaring van echtheid uit 1897 (foto Truus Bindels)

schaal natuurlijk) zoals de bekende kanunnik Wim van de Valk in de jaren tachtig ondernam, die als directeur van het Roermondse Mis-sie-bureau speciale ‘pauskruisjes’ liet maken en door de paus zelf liet zegen, kruisjes die over heel het bisdom hun verspreiding vonden, ja zelfs tot ver daarbuiten.

De afbeelding van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand die sinds kort onze kerk verfraait is dus niet alleen ouder dan de vorige, maar ook ‘echter’, ja zelfs door een paus in hoogsteigen persoon gezegend.

Of, en zo ja in hoeverre dit iets voor de trouwe vereerders van OLVAB uitmaakt, daar hebben wij nog niets van gemerkt. Minstens is het mooi meegenomen!

**Jos. L’Ortye, pastoor
met dank aan collega en oud-pastoor
Piet Souren OMI**

Het leven in 't Sjpekhoes op de Vink

Ongeveer zestig jaar geleden

'De burgemeester kwam vroeger altijd op zijn varken de straatverlichting bij ons op de Vink aanmaken'. Misschien een beetje naïef, maar ik heb deze regelmatig terugkerende uitspraak van mijn vader, als kind lange tijd geloofd. Waarom zei hij dit altijd? De hoogste tijd deze uitspraak van mijn vader en andere aspecten van het leven in 't Sjpekhoes op de Vink, zo'n zestig jaar geleden, eens nader te bevragen. Mijn vader en zijn zus waren bereid mij in een gesprek mee terug te nemen naar deze nostalgie.

Eind negentiende eeuw woonde Maria Judith Maas (1833-1912) samen met haar echtgenoot Nicolaas Joseph Coenen (1827-1907) in 't Sjpekhoes op de Vink. Zij kregen samen 8 kinderen: 7 dochters en 1 zoon. Hun enige zoon Leonardus Hubertus Coenen (1862-1936), een vrijgezel, bewoonde de boerderij na hen. Toen hij overleed kreeg de dochter van zijn zus Susanna Coenen (gehuwd met Johannes Hendrik L'Ortye), Maria Hubertina L'Ortye (1907-1988, kans de boerderij samen met haar echtgenoot te kopen. Zo kwam het dat Maria Hubertina L'Ortye (mijn oma) en Jan Caspar Steins (mijn opa) in de

Maria, Judith Coenen-Maas (foto uit het privé-archief van de familie Steins)

vroege jaren 30 van de vorige eeuw 't Sipekhoes, gebouwd in vakwerk en speklagen, gingen bewonen. Zij kregen samen 10 kinderen: 6 dochters en 4 zonen, waarvan mijn vader de jongste is.

Een leuke anekdote over zijn geboorte is dat zijn neef Miel Steins, eveneens woonachtig op de Vink, naar verloskundige mevrouw Drummen in Nuth werd gestuurd, om hier melding van te maken. Daar aangekomen, vroeg mevrouw Drummen aan hem: 'En jong, is ut zoë wieet?' Waarop Miel antwoordde: 'Nee, mevrouw, het is maar op de Vink'.

Opa was agrariër en oma zorgde voor de kinderen en het huishouden. Ze hielden koeien, varkens en kippen en verbouwden diverse granen. Ze waren grotendeels zelfvoorzienend in het eten. Oma draaide er de hand niet voor om, een kip te slachten. Hier was ze erg behendig in, herinneren mijn tante en vader zich. Ze maakte onder andere overheerlijke pasteitjes en kroketten van het kippenvlees. Daarnaast werden jaarlijks drie varkens geslacht. Een gedeelte van dit vlees werd geruild voor kleding. Deze kleding werd meegebracht door een tante uit Geleen, die in ruil daarvoor vlees kreeg. Van de rest van het varkensvlees werden onder andere koteletten, ham, spek, hoofdkaas, braad- en droogworst gemaakt. De koteletten werden in wekpotten geconserveerd en de ham en het spek werden in pekelpakken gelegd. Een groot gedeelte van de appel- en perenoogst werd jaarlijks naar de familie Gardeniërs gebracht. Deze maakte er stroop van, die in een zogenaamde 'baar' (een soort kruik) bewaard werd. Op die manier was het gezin gedurende de hele winter van stroop voorzien. Een ander gedeelte van de appels en peren werd buiten onder het stro bewaard, zo bleven ze lang goed. Tenslotte werd een gedeelte van de appels in plakjes gesneden en in de oven gedroogd.

Wanneer zogenaamde 'oeuftenvlaai' in de ouderwetse 'sjansenoven' (houtoven) gebakken werd, werden de gedroogde plakjes appel in water geweld, waar vervolgens de vlaai mee bekleed werd: 'een delicatessé' volgens de geïnterviewden.

Er waren enkele producten en ingrediënten, zoals kaas, zout en suiker, die wekelijks door neef Wiel Marks uit Valkenburg op de bakfiets langs

werden gebracht. Een keer per jaar kwam iemand langs de deur om onder andere manden, klompen en bezems te verkopen.

De oudste kinderen van het gezin, die vlak voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog werden geboren, kunnen zich nog goed herinneren hoe er tijdens luchtgevechten en bombardementen, gescholen werd in de kelder van 't Sipekhoes.

't Sipekhoes had, als oudste boerderij van het gehucht Vink, gedurende de oorlog het voordeel dat het enigszins in een dal ligt en niet zo in het zicht viel van de tegenstander. Toen Aalbeek op 5 oktober 1942 gebombardeerd werd, vluchtte het gezin na het luchtalarm, naar een verderop gelegen boerderij om daar met de hele familie te schuilen. Het is niet duidelijk waarom men tijdens dit bombardement juist op die locatie ging schuilen. Wellicht vanwege het saamhorigheidsgevoel dat er was wanneer er met de hele familie gescholen werd. Het kruisbeeld dat in de keuken op het rekje stond, werd eveneens meegenomen naar de schuilkelder. Tijdens en ook na de oorlog heerste grote schaarste.

Hoewel tijdens de oorlog nog iemand langs de deur kwam om stoffen te verkopen, was dit na de oorlog vrijwel niet verkrijgbaar. Zo deden diverse kinderen na de oorlog hun heilige communie in een pakje gemaakt van parachutestof. Het gezin Steins was echter enigszins bevoorreed, omdat enige familieleden in Geleen woonden en makkelijker aan stof konden komen.

In de beginjaren dat het gezin

JESUS MARIA JOSEPH
Bid voor de ziel van zaliger
MARIA JUDITH MAAS,
ECHTGENOOTE VAN WIJLEN
NICOLAAS JOSEPH COENEN,
geboren op de Vink, (Wijnaandsrade) 16 Febr.
1833 en aldaar overleden, gesterkt door de H. H.
Sacramenten der stervenden, den 12 April 1912.
Kinderen uwe moeder verlaat u, doch vergeet
haar niet in uwe gebeden en in 't sacrifice der
Mis. Blijft vereenigd in liefde en eendracht.
Dient God getrouw en leeft zoo, dat gij den
dood niet behoeft te vreezen, ook als hij on-
verwacht komt.
Zij onderscheidde zich door een voorzichtig-
gen omgang, door eenvoudigheid en oprecht-
heid des harten. (Job. 23.)
Op Maria stelde zij haar vertrouwen, gelukkig
zij die sterft onder hare bescherming. (H. Alph.)
Immers een ware dienaar van Maria kan
niet verloren gaan.
Vaartwel geliefde kinderen, ik weet dat mijn
scheiden Uw hard valt, doch blik op ten he-
mel, daar zullen wij elkander wederzien en
niemand zal ons onze vreugde ontnemen.
Moge het allerheiligste Hart van Jesus alom
bemind worden. (300 d. aft.)
Elect. Drukkerij Jos. Crolla-Falïse, Valkenburg.

Gedachtenisprentje (uit het privé archief van de familie Steins)

Steins-L'Ortye in 't Sjekhoes woonde, was er geen stromend water. Er was een waterpomp (in 1911 geslagen) in een nabijgelegen weiland, alwaar dagelijks het water voor die dag gehaald werd. Het water werd bewaard in een kruik.

Op een gegeven moment werd de boerderij voorzien van een waterleiding, die onder de trap werd aangelegd. De Vink zou echter pas in 1956 aangesloten worden op het elektriciteitsnet en vanwege het ontbreken van centrale verwarming, ging iedereen 's avonds naar bed met een voorverwarmde strijkbout, teneinde bevroren tenen of neus te voorkomen.

Hoewel in Wijnandsrade een kapper was, knipte opa zijn kinderen zelf. Mijn vader baalde wel eens dat hij niet naar 'de echte kapper in het dorp mocht' omdat zijn pony meestal scheef werd geknipt. De meisjes droegen hun haar altijd in vlechten die bij elkaar gehouden werden door mooie witte strikken die regelmatig gestijfd werden. Op die manier gingen de kinderen in het gezin keurig gekapt naar de basisschool in het dorp. Hun schooldag begon met een kerkdienst om acht uur. Daarna liepen ze netjes in de rij naar school. Tijdens deze wandeling werd het brood opgegeten dat ze van thuis hadden meegekregen. Tussen de middag liepen de kinderen terug naar de Vink, want tegen twaalfen had moeder het middageten klaar. Na school, at het gezin rond vier uur een boterham en 's avonds, wanneer ze samen de rozenkrans hadden gebeden, werd pap gegeten (onder andere bierpap, chocoladepap en rijstepap).

Het bidden van de rozenkrans was een dagelijks terugkerend ritueel omdat het katholieke geloof een belangrijke rol speelde in het gezin. Gedurende de maanden mei (de Mariamaand) en oktober (de rozenkransmaand), werd de rozenkrans in het kapelletje op de Vink gebeden. De tweede zondag na Pinksteren was er altijd groot feest op de Vink omdat er dan de jaarlijkse processie doorheen trok. De kinderen van 't Sjekhoes stonden die dag al vroeg op om mee te helpen een mooie looper van zand op de weg aan te brengen.

In de sjansenoven bakte moeder vijftien vlaaien om de familie mee te verwelkomen die dag.

De jaarlijkse schoolvakantie begon standaard op 1 augustus. Op school versierden alle kinderen per gehucht, een tak met crêpepapier. Op 'Gen Hoes', werd in het bijzijn van burgemeester Opfergelt op 31 juli, gezamenlijk een lied gezongen terwijl men rond de mesthoop op de binnenplaats stond, om de vakantie in te luiden.

Naast het bidden van de rozenkrans, was onder andere het stoppen van sokken voor de dochters, en het kleinmaken van hout voor de oven voor de zonen, een manier van vrijetijdsbesteding. Ook maakten de kinderen zelf sjansen. Dit waren kleine takken die bij elkaar gebonden werden door ijzerdraad. Hiermee werd de oven voorverwarmd en de kachel aangemaakt.

Van het ijzerdraad maakten de kinderen ook vaak brilletjes die ze opzetten wanneer er 'schooltje' werd gespeeld. Degene die de leraar speelde, droeg een bril om 'een wijze indruk' te maken. Mergel dat ze van een zijmuur van de sjansenoven afkaptten, werd gebruikt als krijt, waar ze mee schreven.

't Sjekhoes op de Vink, circa 1950 (uit het archief van de heemkundevereniging)

Daarnaast kregen de kinderen de mogelijkheid om lid te worden van de zogenaamde jongerengemeenschap van Wijnandsrade, die door pater Antonius werd geleid. Van deze gemeenschap konden jongeren van Wijnandsrade lid worden en op zaterdagen werden activiteiten georganiseerd. Ook gingen de kinderen vanaf hun 18de op zondagavond dansen in de Scala of in het Paviljoen (beide danszalen) in Valkenburg.

Mijn laatste vraag aan mijn vader was: 'Waarom vertelde je altijd dat de burgemeester van Wijnandsrade de straatverlichting op de Vink aan en uit kwam maken?'

Mijn vader antwoordde dat kinderen van 'het dorp' vroeger vaak met enige minachting naar kinderen van de Vink keken. Later, wanneer mensen hem vroegen waar hij vandaan kwam, maakte hij bovengenoemde grap, waarmee hij zijn 'roots' wat meer eer wilde aandoen.

En deze eer is voor zo'n pittoresk gehucht ook zeer op zijn plek wat mij betreft!

Esther Steins

Pas verschenen

De droomstoomtrein

Op 17 juli jl. nam juffrouw Riek (Meijers-Arts) afscheid van het onderwijs en van haar St. Stefanusschool. Bij gelegenheid daarvan verscheen 'De droomstoomtrein'; een leuke en fraai vormgegeven dichtbundel, waaraan alle leerlingen van de school hebben meegewerkt. De bijdragen van de dichters en dichtersessen uit de klassen 3 tot en met 8 variëren van grappige woordspelingen tot filosofisch getinte verzen en van recht voor de raap gedichtjes tot rijmloze mijmeringen. De bundel is opgefleurd met prachtige tekeningen van de hand van de kinderen van

groep 1-2. De naam van het boekje werd als vanzelf aangereikt door Jarno Bormans uit groep 5. De titel van zijn gedicht 'De Droomstoomtrein' bleek zo pakkend en origineel, dat die zich eigenlijk als vanzelf als de titel van de dichtbundel aandiende.

De St. Stefanusschool heeft de afgelopen jaren op poëziegebied een naam opgebouwd, waar de school en Wijnandsrade best trots op mogen zijn.

In 2008 deden de leerlingen van groep 8 – in het kader van de landelijke boekenweek – in Landgraaf mee aan het poëziefestival 'Dag van de poëzie'. In 2006 droeg de hele school tijdens het 34ste Cultuur- en Folklorefestival een belangrijk steentje bij aan het succes van een indrukwekkend eerbetoon aan Toon Hermans; door de Motte van kasteel Wijnandsrade om te toveren tot een kleurrijke poëzieheuvel,

boordevol prachtige gedichten en tekeningen. En tien jaar geleden verscheen 'Er is een raam in de maan', een dichtbundel waaraan toen ook de hele school heeft meegedaan. Die bundel sloeg zo aan, dat twee gedichten daaruit onlangs door Gerrit Komrij zijn opgenomen in zijn prestigieuze bloemlezing 'De Nederlandse Kinderpoëzie in 1000 en enige gedichten'.

Het afscheidscadeau van juffrouw Riek is een prachtige bundel geworden, waaraan alle kinderen van de St. Stefanus hebben meegewerkt. En dat heeft (opnieuw) een ontroerend totaalbeeld opgeleverd van oorspronkelijke gedichten en gedachten, die de kinderen van Wijnandsrade vandaag de dag bezighouden.

De bundel is gedrukt in een oplage van vijfhonderd exemplaren en de opbrengst ervan gaat volledig naar de Herman van Veen Foundation. Met de verkoop van 'De droomstoomtrein' willen jufvrouw Riek en de St. Stefanusschool een steentje bijdragen aan de bouw van een eenvoudig kindertheater in een van de sloppenwijken van Soweto. En daarmee scheppen de kinderen van Wijnandsrade voor hun leeftijdsgenootjes in het verre Zuid-Afrika een mogelijkheid om zich ook creatief te kunnen uiten en ontplooien. Grote klasse!

Zonnetje

geel zonnetje
lief geel zonnetje
klein lief geel zonnetje

zonnetje

als de zon schijnt
heb ik het nooit koud
dan geeft de zon mij warmte
de zon is een soort verwarming

zonnetje

geel zonnetje
lief geel zonnetje
klein lief geel zonnetje

zonnetje

Vera Savelberg
groep 5

'De droomstoomtrein, St. Stefanus op het poëziespoor', gedichten van alle kinderen van groep 3 tot en met groep 8 (met bijdragen van Herman van Veen en Riek Meijers-Arts), tekeningen van alle kinderen van groep 1 en 2, een uitgave van basisschool St. Stefanus, Wijnandsrade, ISBN 978-90-9024414-3, verkoopprijs € 9,90, verkoopadressen: 't Stübke en Chateau Gilbert (Wijnandsrade), kantoorboekhandel Claessens en sportschool Gitek (Nuth), the Readshop (Hoensbroek), boekhandel Winants en kledingzaak Angels (Heerlen) en de boekhandels Selexyz en de Tribune (Maastricht)

In de voetsporen van de Bokkenrijders

De populaire wandelreeks van uitgeverij TIC uit Maastricht – met onder andere routebeschrijvingen in en rondom Gulpen, Nuth, Valkenburg en Vijlen – is onlangs uitgebreid met de wandelgids 'In de voetsporen van de Bokkenrijders'. Het boekje bevat vijftien wandelingen in Nederlands en Belgisch Limburg, die langs locaties, overblijfselen, monumenten en standbeelden voeren, die op de een of andere manier herinneringen oproepen aan de Bokkenrijders. Naast de gedetailleerde routebeschrijvingen gaat 'In de voetsporen van de Bokkenrijders' in op een groot aantal interessante wetenswaardigheden, waarlangs het de sportieve lezers tijdens de wandelingen voert. Het boekje bevat een uitleg over de Bokkenrijders door

Dirk Dobbeleers en een voorwoord van de hand van Ton van Reen, de schrijver van tal van prachtige streekromans en de verfilmde roman 'De bende van de bokkenrijders'.

Wandeling nummer vier (de 'Bracken Steven wandeling') doet Wijnandsrade aan. De wandeling van ongeveer tien kilometer start en eindigt bij kasteel Hoensbroek en loopt via Hellebroek, Reuken en de Ping naar Wijnandsrade en via Brommelen weer terug naar kasteel Hoensbroek. In Wijnandsrade wordt aandacht besteed aan de inval in de St. Stephanuskerk in de nacht van Palmzondag 1732 en aan de brute overval op het Panhuys in de nacht van 19 op 20 april 1762, waarbij brouwer Ritzen, zijn vrouw en hun dienstmaagd stevig werden toegetakeld.

Het boekje is samengesteld door het Bokkenrijdersgenootschap en tot stand gekomen met de medewerking van deskundigen van de lokale geschiedenis onder wie onze vice-voorzitter Jack Jetten en Miel Bruls uit Nuth.

'In de voetsporen van de Bokkenrijders', 15 rondwandelingen van het Bokkenrijdersgenootschap, samengesteld door Lammert Neervoort en Rob Hammers, uitgeverij TIC, ISBN/EAN: 978-90-78407-53-9, verkoopprijs € 9,90.

Dvd St. Caecilia

Het gemengd kerkelijk zangkoor St. Caecilia van Wijnandsrade gaat met de tijd mee. Tijdens het afgelopen Cultuur- en Folklorefestival presenteerde het koor zich met een eigen dvd, die niet alleen opnamen van St. Caecilia bevat, maar ook leuke sfeerimpressies van het dorp en zijn inwoners.

De dvd is tot stand gekomen in samenwerking met de Foto-, Film- en

Videogroep van Wijnandsrade.

Geïnteresseerde muzikliefhebbers kunnen ook 'life' met het koor kennismaken, door vrijblijvend een repetitie te bezoeken. En dat kan wekelijks in het Gemeenschapshuis aan de Oudenboschstraat (vanaf 20.30 uur).

'Dvd gemengd Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia', opgenomen door de filmclub van Wijnandsrade, verkoopprijs € 7,50, te bestellen bij Anita Maas (045 – 524 13 99) en Leon Petit (06 – 534 003 00)

Wiel Oehlen

Rectificatie

Plaatsgenoot Zef Coenen mocht bij gelegenheid van Koninginnedag 2009 uit handen van burgemeester Hubert Vos een koninklijke onderscheiding ontvangen.

Wij besteedden daar in het vorige Bulletin Wijnandsrade aandacht aan. De bijbehorende foto gaven wij per abuis als onderschrift 'Zef en Miep Coenen – Coenen' mee. Dat had natuurlijk 'Zef en Miep Coenen-Grooten' moeten zijn.

Afscheid van onze Zef

Ons bestuurslid van het eerste uur Zef Meessen werd onlangs vijfenzeventig jaar. Naar aanleiding daarvan heeft hij besloten als bestuurslid te stoppen. Gelukkig is Zef gaarne bereid voor onze heemkundevereniging op de achtergrond actief te blijven.

Zef bedankt!

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade

Sinds 1994 notarieel geregistreerd als een heemkundevereniging

Website: www.vriendenvanwijnandsrade.nl

Dagelijks bestuur

Voorzitter: Wilfried Dabekaussen (045 – 524 13 20)

Vice-voorzitter: Jack Jetten (045 – 524 11 35)

Secretaris: Wiel Oehlen (045 – 524 48 98,
e-mail: w.oehlen@planet.nl)

Penningmeester: Rein Krikke (045 – 565 01 21)

Ledenadministrateur: Ria Marell (045 – 524 51 67)

Algemeen bestuur

Thei Bindels (045 – 524 30 08)

Marjan den Boer-Bloebaum (045 – 524 41 32)

John Bruls (045 – 524 38 57)

Hub Gerards (045 – 577 87 12)

Arnold de Haas (045 – 524 43 72)

Jan Jansen (045 – 524 26 96)

Math Marell (045 – 524 17 05)

Zef Meessen (045 – 524 35 79)

Jos L'Ortye (045 – 524 12 08)

Esther Steins (06 – 23 45 49 19)

Erevoorzitter

F. Cortenraad, J. Jansen

Ereleden

J. Berger, H. Beckers, H. Binderhagel, T. Bloebaum-Habets, E. Coenen-Vaessen, S. Cox, J. Habets, J. Jetten, T. Kickken-Senden, J. Luijten, H. van Malkenhorst, M. Marell, Z. Marell, Z. Meessen, J. en A. Pijls-Emonds, C. Rutten, A. Teheux, J. van der Zee

‘Bulletin Wijnandsrade’ verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement kost minimaal € 7,50 per jaar (de meeste leden betalen spontaan een hoger bedrag). Wij gaan ervan uit dat de leden die ‘Bulletin Wijnandsrade’ per post ontvangen dit bedrag spontaan zelf verhogen.

**Het bestuur en de redactie van de heemkundevereniging
wensen alle Vrienden van Wijnandsrade
PRETTIGE KERSTDAGEN EN EEN VOORSPOEDIG 2010!**

Bulletin Wijnandsrade, ISSN-nummer: 1574 – 2245